

LOVEC

XLVI. LETNIK ŠT. 8 NOVEMBER 1963

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Pohorski jelen — pri Šumiku

Foto F. Škulj

Uporabnost lovskega orožja in streliva v lovstvu

Strokovni svet za lovstvo pri Izvršnem svetu SRS je poveril inženirju dr. Francetu Avčinu in inž. Antonu Simoniču obdelavo strokovne teme o lovskem orožju in strelivu.

Naloga obeh referentov je bila:

1. pregledati naše sedanje stanje v lovstvu glede lovskega orožja in streliva;
2. oceniti uporabnost le-téga za lov s posebnim ozirom na bodočo novo lovsko zakonodajo;
3. predlagati ukrepe za izboljšanje sedanjega stanja, upoštevajoč realne možnosti.

Referenta sta na seji Strokovnega sveta podala tole poročilo:

Ogled lovskega orožja po lovskih družinah kaže neverjetno zaostalost, zlasti pri podeželskih lovcih. Najbolj nazorno to vidimo pri raznih pogonih, zlasti pogonih na divje prašiče. Sklepov Lovske zveze Ljubljana, da: 1. prašiča ne streljamo s šibrami, 2. ne uporabljamo vojaške municije s celim plaščem, 3. na prašiče in jelenjad ne uporabljamo italijanske vojaške puške (6,5 mm), 4. na jelenjad ne streljamo v diru — se mnogi ne drže in jih ne jemljejo resno. Dokazi za to so često vidni na nezgodnem oddelku bolnišnice. Vzrok temu pa je, da ni ustreznih sklepov Lovske zveze Slovenije za vso republiko, in to, da je zelo malo storjenega za lovsko prosveto na tem polju. Na lovskih izpitih se od kandidata zahteva premalo teoretičnega znanja iz lovske balistike in se sploh ne preveri njegovo praktično znanje pri uporabi lovske puške. Res pa je tudi, da večina kandidatov nima možnosti pridobiti si to znanje iz dosegljive literature v našem jeziku. Tudi možnosti za praktično vadenje so zelo neugodne. Posledica je naravnost zaprepašujoče število zgrešenih strelcev in zastreljene divjadi. In ne le to! V zadnjem času so se zgodile pri uporabi lovskega orožja številne nesreče, ki so zahtevale človeške žrtve.

Res je, da so se slabi strelci dogajali in se še bodo, saj se lovska smola in nesreča lahko pripeti vsakomur tudi pri največji vestnosti in pazljivosti. Toda tu gre za razmerje med zgrešenimi in slabimi strelci nasproti vsem oddanom. Ta količnik je merilo za kvaliteto lovca, njegovega orožja in s tem lovstva nasploh.

Kljub temu, da je stanje zelo neugodno, ga lahko izboljšamo, če bi pravilno izbrali dane realne možnosti. Ena izmed nalog Strokovnega sveta za lovstvo je tudi nakazati pot k izboljšanju tega stanja.

Na eni strani imajo nekateri ljudje presenettljivo mnogo denarja za vse mogoče, za lovsko orožje in vajo z njim pa jim je vsakega dinarja škoda. Mnenje, da je za lov vse dobro, ni doma le na podeželju, kjer je ponekod ostala tudi še miselnost, da je lov pridobitna panoga, temveč tudi pri lovcih, ki jim je lov le neresno priložnostno razvedrilo, za katerega ni vredno kaj prida žrtvovati. Imamo pa tudi lovce, ki so pripravljeni žrtvovati za lovstvo precej — seveda v okviru svojih možnosti — a jim to ni mogoče, ker za svoja skromnejša sredstva ne dobe primerne orožja in streliva. Zgodi se tudi, da tak lovec zaradi nepoučenosti in v dobri veri žrtvuje precejšnija, često težko pridobljena sredstva, dobi pa neprimerno puško in slabo strelivo.

Če želimo vsemu odpomoči, nam bo uspelo le z modernim lovskim zakonom in dopolnilnimi odredbami, z lovsko prosveto, ki bo pomagala spoštovati zakon brez uporabe disciplinskih ukrepov in z razvojem domače industrije lovskega orožja in streliva, ki bo omogočila nakup kvalitetnega orožja in streliva tudi za skromnejša sredstva.

Za strel s kroglo smo sestavili naslednjo razpredelnico. Razpredelnica določa za našo glavno veliko divjad najmanjši kaliber, najmanjšo težo krogle, največjo dopustno strelno razdaljo in na tej razdalji potrebno živo silo krogle E_z , s katero je dovoljeno zadeti divjad. Razpredelnica je sestavljena na podlagi praktičnih izkušenj pri lovu po svetu, po lovsko balističnem napredku in dognanjih v zadnjih letih in po zakonih lovsko naprednih držav ob upoštevanju naših razmer in možnosti. Ta tabela bi morala nastopati, če ne v bodočem lovskem zakonu SRS pa vsaj v dodatni dopolnilni odredbi.

Razpredelnica

Divjad	Minimalni kaliber mm	Najmanjša teža krogle g	Največja strelna razdalja m	Najmanjša zadetna živa sila kpm
1. Srnjad	5,6	4,5	150	100
2. Gams (muflon)	6,5	6,0	200	130
3. Divji prašič	7,0	10,0	150	250
4. Jelenjad (kozorog)	7,0	10,0	150	300
5. Medved	7,62	11,7	100	300

Foto R. Cencič

Izjeme:

ad 2. 5,6 × 61 (R) vom Hofe Super-Express s 5 gramsko kroglo; .244 Reminton; .243 Winchester; .264 Winchester Magnum;

ad 5. 7 mm Weatherby Magnum s kroglo 180 grains (11,7 g) in več; 7 × 66 in 7 × 75 R vom Hofe Super-Express s kroglo 11 g in več; 7 × 64 in 7 × 65 R samo s kroglo TIG Brenneke

11,5 g ($E_{100} = 363$ kpm), 7 mm Remington Magnum;

Pripombe:

1. Za srnjaka je dovoljena 5,6 × 52 R Savage s kroglo 4,6 g kot spodnja meja. .222 Remington je ponekod v svetu dovoljena za odstrel srnjadi, vendar v naših razmerah ni priporoč-

ljiva zaradi možnosti izgube obstreljene divjadi v našem težkem zaraščenem terenu. $5,6 \times 35$ R Hornet s kroglo 3 g je za odstrel srnjadi prepevedana.

2. $5,6 \times 52$ R Savage za strel na gamsa ni dovoljena, pač pa $5,6 \times 61$ (R) vom Hofe Super-Express s 5 gramsko kroglo, čeprav ponekod (Bavarska) velja kaliber 6,5 za spodnjo mejo. Vendar je $5,6 \times 61$ (R) vom Hofe Super-Express z $V_{100} = 948$ m/sek in $E_{100} = 229$ kpm odlična patrona, ki po splošnih izkušnjah daje tudi na gamsa dobre rezultate. $5,6 \times 52$ R Savage pa je splošno dovoljena v vseh lovsko naprednih deželah največ na srnjad. Na Švedskem pa velja le za »ptičjo kroglo« za odstrel petelinov.

3. in 4. Prelahke krogle s težo pod 10 g niso dovoljene. Uporaba 7×57 (R) preko 100 m odpade tudi s kroglo Brenneke TIG. Isto velja tudi za našo izvedbo naboja 8×57 IS. Pri tem imamo v mislih našega hribskega jelena (Snežnik, Kočevje), ki je težji od alpskega, predvsem pa okoliščine v naših loviščih, kjer se ta jelen zadržuje — razgibanost kraškega terena z vrtačami in prebiralnimi gozdovi z bujno, gosto podrastjo — kar zahteva močno kroglo, ki zanesljivo gre skozi jelena in dá v primeru slabšega zadetka zadovoljiv krvni sled, za manjše ovire pa ni preobčutljiva.

5. Medveda je dovoljeno streljati s 7×64 in 65 R samo z nabojem s kroglo Torpedo Ideal Geschoss (TIG) težko 11,5 g, ki ima $V_{100} = 808$ m/sek in $E_{100} = 383$ kpm. Naboj tega kalibra s kroglo 10,5 g TIG za odstrel medveda ne smemo uporabljati, ker ima krogla premajhno maso. Ravno tako ni primerna za medveda krogla s H-plaščem v tem kalibru, ker se zaradi neustrezne konstrukcije krogle ta prehitro razleti, zlasti pri zadetku od blizu v trde kosti. Ostale izvedbe naboja 7×64 pa za odstrel medveda ne ustrezajo tako zaradi premajhne zadetne žive sile kot tudi zaradi neprimerne konstrukcije krogle.

***

Morda bo kdo nad tabelo razočaran ali celo ogorčen, češ toliko divjadi sem uplenil z mojo kroglo, ki sedaj naenkrat ni več ustrezna. Toda tak strelec, ki so se mu morda vedno posrečili le dobri zadetki, naj pomisli, kaj bi bilo, če bi s svojo puško le enkrat zadel malo slabše. Znano je, da lahko s »flobertom« 22 l. r. smrtno zademo leva ali medveda. Znano je tudi, da je nek poklicni lovec v Afriki uplenil vrsto slonov z nabojem $6,5 \times 54$ M. Sch., a ti zadetki so bili vedno na blizu in skozi sence v možgane. Znano je tudi, da nam tudi puška najboljšega kalibra nič ne koristi, če z njo ne znamo zadeti. Pri sestavi tabele se torej nismo ozirali niti na različne zadetke niti na tiste najslabše, temveč na

zadetke med tema dvema skrajnostima, ki so na lovu najpogostnejši, in tiste slabše, ki se na lovu pripetijo tudi najboljšim strelcem. Da je krogla oziroma naboj primeren za določeno vrsto divjadi, mora to divjad pri boljših zadetkih čim hitreje usmrtiti, pri slabših pa povzročiti tako poškodbo, da žival ne gre daleč in da je za njo dober krvni sled. Z uporabo takih nabojev skrajšamo divjadi trpljenje in izključimo izgubo obstreljenih kosov. Da bi bila v polni meri upoštevana ta osnovna lovčeva dolžnost nasproti divjadi in do našega lovskega gospodarstva, moramo navedeno tabelo dopolniti še z naslednjim:

1. Na posamezne vrste divjadi moramo streljati z nabojem, ki zadošča predpisom tabele, razen tega pa ima tudi kroglo, divjadi ustrezne konstrukcije, o čemer bo še posebej govora.

2. Preko 100 m razdalje ne smemo streljati brez strelnega daljnogleda. Brez daljnogleda so strelni pogreški zlasti preko 100 m lahko tolikšni, da ni več govora o zanesljivem strelu. Posamezni posrečeni zadetki in izredni strelci tega dejstva ne morejo ovreči.

3. Velike divjadi — razen divjih prašičev — ne smemo streljati v diru in ne na pogonih. Zlasti velja to za jelenjad, gamse in srnjad, ki jih na pogonu ne moremo pravilno ocenjevati, razen tega pa je še strel tvegan.

4. Prašiče streljamo samo s kroglo iz risane cevi predpisane moči. Izjemoma je dovoljena tudi krogla iz gladke cevi na razdaljo največ do 40 m. Streljanje prašičev s šibrami bi morali ravno tako strogo obravnavati kot streljanje s šibrami na ostalo veliko divjad. Skrajni čas je že, da napravimo tudi tukaj končno red.

5. Ustreljena petelina bi načelno morali streljati s kroglo. Veliki in mali petelin spadata v veliki lov, torej jima gre krogla. Zaradi nepremišljene streljanja z neprimernimi šibrami na prevelike razdalje je bilo vsake spomladi mnogo petelinov — če smo odkriti kar polovica — zastreljenih in za vedno izgubljenih. To so zlasti tisti petelini, o katerih lovec meni, da jih je zgrešil. S kroglo bi se najučinkoviteje izognili temu zlu. Žal pa nam je na poti toliko objektivnih težav, da tega ne moremo brezkompromisno sprejeti. Gre namreč za pomanjkanje primerne orožja. Patrona .22. l. r., ki je pri nas splošno razširjena, je v običajni izvedbi za petelina prešibka. Puška za patrono .22. Hornet, $5,6 \times 35$ R Vierling in novo odlično .22. Winchester Magnum pa so pri nas prava redkost. Zato bi moral biti zasilen začasni izhod ta, da predpišemo oziroma dovolimo na petelina tudi strel s šibrami debeline 3 do 3,5 mm na razdaljo največ 35 m iz dobre puške z brezdimnim smodnikom.

(Se nadaljuje)

Roparice in lovci

Jože Deoto

Marsikateri lovec in nelovec se je že vprašal, kakšen pomen imajo pravzaprav v naravi roparice, zakaj živi tatinska lisica, smrdljivi dihur, krvoločna mačka, volk, kuna, podlasica. Čemu so potrebne ujede in podobno. So ljudje, ki pravijo, da take živali nimajo v naravi nobenega pomena. Ti ne poznajo zakona o ravnotežju v naravi. Vsekakor so tako imenovane roparice nekaj regulator pri razmnoževanju živalstva in skrbe zato, da se kaka vrsta preveč ne razmnoži oziroma da kaka vrsta popolnoma ne izumre. Podobno nalogo pri varstvu narave ima danes tudi lovec.

V loviščih je mnogo vrst ljubkih in lepih živali, zelo radi jih imamo lovci, manj radi pa kmetje. O lovskem zakonu in lovopustih je bilo na raznih konferencah že mnogo razprav, toda takega lovskega zakona nikoli ne bo, da bi povsem ustrezal lovcu in kmetu. Lovec bi hotel imeti čimveč divjadi, kmet pa – vsaj nekaterih vrst – čim manj. Narava sama pa skrbi za ravnotežje. Divjadi je postavila gotovo mejo.

Za to skrbe živali, ki jih često imenujemo nepravilno roparice. Podobno je tudi z rastlinami.

Roparice v naravi vrše tudi nekako zdravstveno službo. Pospravijo slabo, bolno in zastreljeno divjad in s tem zagotovijo obstoj vrst. Ali ni povsem prav, da zastreljeni, onemogli ali oslabei živali prikrajša neznosno življenje roparica, ki jo hitro umori.

V loviščih, kjer ni primerne števila roparic, se dogaja, da bolne živali razmnože bolan rod, ki stavi v nevarnost divjad samo in tudi človeka. So ljudje, med njimi tudi lovci, ki govorijo, kako kruta je narava. Slišijo se besede, kako krvoločne so roparice. O krvoločnosti v naravi skoraj da ne moremo govoriti. Pod pojmom krvoločnosti mislimo namreč na takšno ravnanje, kjer žival drugo žival ne ujame predvsem sebi za prehrano, ampak zato, da ji vzame prostost in prizadene tudi druge bolečine. Roparice pa navadno svoj plen čim hitreje usmrte.

S hitrim napadom s kremplji in zobovjem, se napadena divjad niti ne zave, kdaj je ob življenju. V naravi še nisem opazil, da bi roparice mučile ali mrcvarile divjad, ki jo ulove, razen domačih psov, kar pa jih je pravzaprav navadil človek. V naravi je glede tega smotno poskrbljeno. Ljudje smo prav tako v sklopu naravnega zakona. Zato bi morali biti v tem pogledu bolj človeški, a smo dostikrat krutejši od

živali. Tudi z divjadjo ravnamo na lovih često bolj zverinsko kot roparice. Večkrat bi tako ali podobno ime zaslužil človek, ne pa žival, ki ji dejanja usmerja nagon, ne pa razum.

Če govorimo o bolečinah, ne smemo imeti istega merila za živali in ljudi. Divjad in živali sploh ne čutijo bolečin kot jih mi, saj imajo drugačen živčni sistem. Divja žival je zadovoljna s tem, da je prosta v naravnem okolju in da ni lačna in žejna. Človeški rod je pa še vedno tak, čim več ima, več hoče.

Poglejmo še eno slabo stran človeka — lovca:

Pogosto se dogaja, da lovci sami — kot zaščitniki divjadi, grobo kršimo pravila in zakone, kaj šele lovsko pravičnost. Sposobni smo, da z najmodernejšim orožjem odstrelimo divjad, nismo je pa sposobni pravilno oceniti. Mnogokrat odstrelimo mlado in zdravo divjad, ki bi morala še živeti, ranjene pa ne iščemo in jo pustimo, da v mukah in brez haska pogine. To ni človeško, da ne rečemo lovsko.

S tem člankom ne mislim zagovarjati roparic, saj sem tudi sam že marsikatero položil na dlako. Zagovarjam jih le v toliko, kolikor so v lovišču potrebne. To pa često presojam napačno.

Naši naboji za šibrenice

Janez Bulc

Naši pogoji lova zahtevajo, da pogosteje od risanic uporabljamo šibrenice. Za razliko od nabojev za risanice, kjer so za vsak kaliber in vrsto naboja poznani vsi balistični podatki, kjer so preizkušeni naboji izdelek znanih tovarn, smo pri šibrenih nabojih odvisni od pomanjkljivo in obrtniško izdelanih nabojev le enega proizvajalca, ali pa od svojega večjega ali manjšega znanja. Moje mnenje, ki ga opiram na izkušnje ob precejšnjem številu izstreljenih nabojev, je, da so naboji, ki jih je »Lovec« prodajal v zadnjem letu (lastna izdelava), pretežno slabi. V nasprotju z napredkom, ki je bil dosežen v vseh panogah, smo pri izdelovanju lovskih nabojev še vedno tam, kjer smo bili pred 30 leti, oziroma smo celo nazadovali.

Menim, da bi za sorazmerno visoko ceno naboja morali dobiti dobro in strokovno narejen izdelek. Proizvajalci nabojev bi morali vedeti, da poleg nevšečnosti, kot so lovčeva slaba volja, nekoristno trošenje denarja za slab naboj, in drugih, povzročajo s slabimi naboji tudi občutno škodo lovskemu gospodarstvu. S slabimi naboji

divjad največkrat le obstrelimo, obstreljena pa je za lovca in lovišče najpogosteje izgubljena. Slabih nabojev ne more reševati nobena še tako dobra puška in mirna roka. Tako ima posredno škodo tudi odkupnik divjadi, ki pa je pri nas hkrati tudi izdelovalec nabojev. Vse kar pišem, mi narekuje edino želja, da bi se kakovost izdelanih nabojev izboljšala in da bi lovci ponovno dobili zaupanje v domače naboje. To pa je prav gotovo tudi v korist proizvajalca. Izdelovanje šibrenih nabojev je sorazmerno enostavno in ne gre mi v glavo, da v času atomistike in umetnih satelitov te naloge ne znamo rešiti.

Na žalost se moramo zgledovati pri zahodnih ali vzhodnih sosedih, ki naboje znajo delati. S preiskušnjo nabojev se ukvarjajo strokovnjaki, ki vsako vrsto ali polnitev v posebnih preskuševalnicah temeljito preskusijo in analizirajo, proizvodnje pa se lotijo šele na podlagi znanstvenih dognanj. Kvaliteta in enakomernost od naboja do naboja sta tako zagotovljeni.

In stanje pri nas? Imamo le dve možnosti. Prvo, da s slabim materialom, ki si ga lahko kupimo, sami polnimo naboje. Če odberemo le zadovoljive sestavne dele in najboj pazljivo ter pravilno napolnimo, bomo s prvim strelom iz enega tulca skoraj zadovoljni. Že izstreljeni tulec pa je zaradi slabe lepenke za nadaljnje polnitve neprimeren. Drugo, slabšo možnost pa nam nudi nakup že gotovega naboja. Težko pa bomo dvakrat dobili naboje iste serije. Kvaliteta nabojev se spreminja skoraj iz dneva v dan. Iz delavnice so naboji običajno poslani v trgovine brez obveznih preskušenj, v kolikor pa so preskušeni, so le toliko, ali užgo ali ne. Boljših nabojev pa si ne moremo nabaviti, kajti pri izdelovanju ni nobene konkurence in tako smo odvisni le od enega proizvajalca.

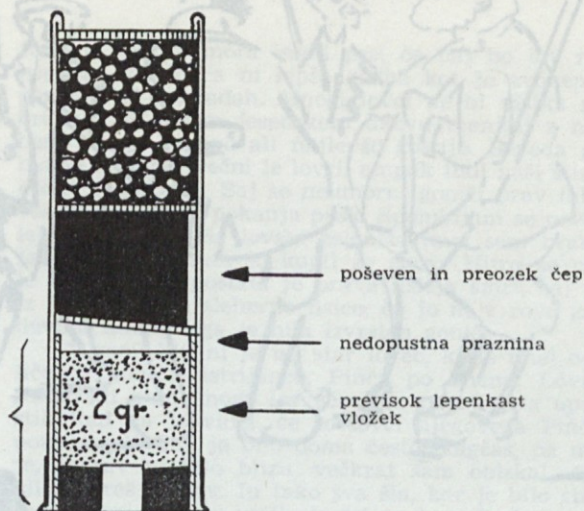
Po lastnih izkušnjah vem, da je domači smodnik »Zlatibor« v kombinaciji z netilkami »Krušik« prav dober. Zahteva le pravilno polnitev. Na navodilih za polnjenje tega smodnika piše, da mora pokrovec ležati neposredno na smodniku. Tega pogoja se moramo pri polnjenju vsekakor držati. Na kakovost naboja pa vplivajo prav vsi sestavni deli. Zanimariti ne bi smeli nobenega. Izredno sta važna vžig in pravilno zgorevanje smodnika, ki ju pri smodniku »Zlatibor« dosežemo že s prej navedenim pogojem ter dobro tesnitvijo čepa, ki mora na svoji poti skozi cev puške zapirati pot razvijajočim se plinom. Čep mora biti iz dobrega in stisljivega (prožnega) materiala. Dolžina tulca 65 mm zahteva krajši, dolžina 70 mm pa daljši čep. Nekateri proizvajalci v tujini polnijo obe vrsti tulcev, t. j. 65 in 70 milimetrske najprej s krajšim čepom, pri 70 milimetrskih pa nato prilože še poseben, kratek čep. Nekateri pa polnijo 70 milimetrske tulce samo z dolgimi čepi. Pri nas dolgih čepov skoraj ni. Pomagati si moramo z ročnim rezanjem in dolaganjem čepov. Prav tako

pa dela tudi »Lovec«. O enakomernosti tu ne more biti govora.

V vsakem tulcu je lepenkast ali kovinski cevast vložek, ki služi za utrditev prostora za smodnik in določa pravo višino za namestitvev pokrovca. Seveda pa mora biti vložek za vsako vrsto smodnika natančno prave višine. Coppal ali Rottweil smodnik zahtevata z ozirom na svoje lastnosti drugo višino kot pa »Zlatibor«. Na ta problem se pri nas sploh ne misli. Če polnimo poljske tulce Olympic, ki so sicer znani po kvaliteti, z domačim smodnikom, dobimo zelo slabe naboje, kajti vložek je previsok in med pokrovcem in smodnikom ostane prazen prostor. Zanimariti pa ne smemo kvalitete pokrovcev. Naši domači so debeli in porozni. Zaradi tega se ob strelu razdele na tanke lističe in izgleda, kot bi izstrelili predpustne konfete. Zadnje čase so bili doseženi v tujini posebno dobri rezultati s plutovinastimi čepi. Pri nas teh žal še nimamo.

Posebno poglavje so šibre. Priznati si moramo, da so domače šibre, ki jih izvažamo sicer v pol Evrope, zelo slabo sejane. Tuji uvozniki naše šibre seveda še enkrat sejejo in tako dobe enotnejše frakcije posameznih premerov šiber. Poleg tega iz naših šiber izločijo, glede na naše oznake, neparne številke šiber (3, 5, 7, 9, 11, 13), ki jih pa pri nas sploh ni dobiti. Znano mi je, da je komisija za strelstvo pri LZS pisala o teh problemih rudniku Mežica (tehničnemu direktorju), toda tovariši iz Mežice na pismo niso odgovorili. Šibre št. 12, ki bi z malenkostnim odstopanjem morale vsebovati le šibre premera 2,5 mm, vsebujejo šibre vseh premerov med 2 in 3 mm. Seveda ob strelu drobnejše šibre zaradi manjše mase zaostajajo, večje jih prehitevajo in tako se nered v snopu še poveča. Dobimo razpognjen in manj učinkovit strel.

Za primerjavo navajam podatke, ki sem jih dobil s površno preskušnjo in pregledom nabojev iste serije, kalibra 12/70, nabavljenih pri »Lovcu« v Ljubljani. Z desetimi naboji sem streljal na predpisano tarčo premera 75 cm iz razdalje 35 m. S puško, s katero sem navadno dosegal okoli 70 % zadetkov s šibrami 2,5 mm, sem z omenjenimi naboji dosegel v povprečju 53 %. Pri treh streljih je bil pok kolikor toliko rezek in probojnost zadovoljiva, pri štirih zamolkel, trije strelji pa so bili izredno slabi. Iz puške se je pokazal dolg plamen in kot je izgledalo, je bila eksplozija prav na koncu cevi. Pregled petih nabojev je dal tale rezultat. Naboji so bili sestavljeni le iz domačega materiala, tulci in netilke so bile »Krušik«, smodnik »Zlatibor«, pokrovci in čepi pa »kranjski«. Štirje naboji so imeli polnitev smodnika 2 g, eden pa 1,96 g, kar je vse v mejah navodil. Toda kaže na neenakomernost. Lepenkasti vložki v tulcu so bili za 2 mm previsoki, tako, da je bil pri maksimalno dovoljeni teži smodnika 2 grama, med smodni-

Eden od slabo izdelanih nabojev

kom in pokrovcem 2 mm nedopusten prazen prostor. Res je, da delavka, ki naboje polni, te napake ni zakrivila, prav gotovo pa je bil kriv tisti, ki je te tulce nabavil oziroma odredil za polnjenje z »Zlatiborom«. Pri dveh nabojih pa pokrovce sploh ni ležal v cevastem vložku, vstavljenim za ojačitev stene in namestitvev pokrovca. Pokrovce je ležal poševno, povprečno 1 mm nad vložkom. Na ta način se je nedopusten vmesni prostor povečal na 3 mm. Pregled čepov je dal porazen rezultat. »Kranjske« čepi, ki so sedaj v prodaji, bi bilo treba zaradi neenakomernosti vzeti iz prodaje. Od čepov, ki bi morali biti dolgi 16 mm, je bil prave dolžine le eden! Dva sta imela obliko prisekanega valja z največjo dolžino 15 mm in najmanjšo 12 mm. Eden je meril 13, eden 14 mm. Poleg tega je enega od dveh, ki sta bila poševno rezana, po vsej dolžini na eni strani nekoliko manjkalo. Način zatesnitve smodnika in slabi čepi so prav gotovo prispevali levji delež k slabi kakovosti nabojev, to je njihovemu učinku.

Pripominjam in poudarjam, da se moje ugotovitve nanašajo zgolj na naboje 12 × 70 in da kakovosti drugih nabojev, ki jih izdeluje lovska zadruga, ne poznam.

Izdelovalec nabojev bi moral biti toliko strokovnjak, da bi vedel, kaj je za dober naboj primerno in kaj ne. Naboje bi moral polniti le z dobro preizkušenim materialom in vsako serijo nabojev pred prodajo strokovno preskusiti in ne le ali naboj vžge ali ne, temveč bi se moral poslužiti znanstvenih metod raziskave. Menim celo, da bi moral obstajati organ, ki bi na podlagi atesta preskuševalnice dajal dovoljenje za prodajo vsake nove vrste šibrenih nabojev. Zakaj obrtniško izdelovanje nabojev je mnogo odgovornejši posel kot pa obrtniško izdelovanje čevljev ali nahrbtnikov, toda še pri čevljih in nahrbtnikih imamo JUS norme.

H. Gagern

Brakade

Valentin Močnik

Glas lovskega roga nam naznanja, da je prišla jesen v deželo. Jesenska narava je za lovca vabljiva, najlepša. Neodoljiva sila ga žene vanjo. Saj jesen diši vsa po lovu. Z vsakim dnem je več lovne divjadi. Morda se lovska družba vse leto ne znajde tako polnoštevilno, kakor se snide vsa razigrana v zgodnjih jesenskih jutrih na zbirnih mestih za brakado. Skupni lovi na brakadah so že stara jesenska tradicija in ostali bodo nespremenjeni še poznejšim rodovom. Kajti brakada je najbolj družaben lov, ki zdrami slehernega, četudi vse leto ni utegnil, ko zasliši lovski rog. Lovska kri na novo zapolje. Brakada je pa tudi najenostavnejši lov, ki mu je vsakdo kos, le če vidi in sliši. Je pa hkrati organizacijsko najbolj kompliciran način lova, ki zahteva mnogo veščine v vodstvu in discipline. Brakade so doma v hribskih loviščih, ki so prepleteni z gozdi. Zato opišem le-te.

Za uvod bi podal nekaj pravil, ki so pogoj za uspeh brakad, kakršne si želimo. Omenjam tudi slabo organizirane — jalove brakade, na kraju pa nekaj spominov. Kakor že omenjeno, je pogoj za uspeh, lovska disciplina, ki je pravemu lovcu sama po sebi umevna. S tem je rečeno, da streme na brakadi vsi za enim ciljem — za plenom. Če je vodja lova dober poznavalec lovišča in terena in zna lov dobro organizirati in če so vsi od brakirjev do strelcev disciplinirani in vestni, bo lov uspešen in bo predvsem nudil mnogo užitkov. Na skupnih lovih smo vsi enako vredni in vsi uživamo, četudi se kdaj pa kdaj vračamo praznih rok. Če so pa med nami tudi srečni uplenitelji, je to zasluga nas vseh, zlasti gonjačev in gonilcev. Včasih en sam lovec mnogo pomeni, če je v lovu doma, kakor pravimo. Brakade so si v bistvu podobne in enake. Razlika je zgolj v tem, koliko in kakšne gonjače imajo lovci in kakšno je lovišče.

Na skupnih lovih strelci stojišča navadno žrebajo, da se izognejo morebitnim očitkom pristranosti. Drugo je, da se postavljajo v red in tako v zastopu gredo na določena zaporedna stojišča. Sicer ima vsak način razporejanja svoje dobre in slabe strani in je največkrat odvisno od terenskih razmer v lovišču, kateri način je prikladnejši. Ko se izteče določena ura in se zbrani lovci v gručinah razigrano pogovarjajo, zapoje lovski rog — enkrat — kar pomeni, lovci pozor! Vodja lova stopi na mesto, kjer naj se postavijo lovci v red, obrnjeni proti vodji. Na njegovo levo stopijo starejši lovci in potem po redu proti njegovi desni mlajši in najmlajši na desnem krilu. Brakirji nastopijo s presledkom nekaj korakov, zaradi lažjega pregleda, štetja in razporeda strelcev in brakirjev. Po pozdravu da vodja potrebna navodila o poteku in izvedbi brakade: lovili bomo od tod do tja, pogon bo trajal toliko dolgo, streljati smemo to in to divjad, začetek in konec naznani lovski rog; ko zapoje dvakrat, se pogon prične, ko trikrat, je pogona konec. Za tiste, ki ne bi roga slišali, velja določena ura itd. Navodila brakirjem da navadno vodja brakirjev, ki jih v pogonu vodi. Načrt za brakado pa sta sestavila vodja lova in vodja brakirjev.

Določeno število strelcev se potem na poziv vodje obrne v levo ali desno za odhod na stojišča. V zaporedju kakor so prišli v vrsti, zavzemajo stojišča in sicer najprej stari in starejši lovci bližnja, laže dostopna stojišča oziroma čim bliže zbirališču. V gosjem redu gredo strelci za odkazovalcem stojišče tako, da prvi obstane na prvem stojišču, drugi v zastopu na drugem itd. Strelcu, ki mu kraj ni znan, odkazovalec na kratko in tiho pove, od kod naj v glavnem pričakuje divjad in kje bo stal njegov naslednji sosed — če mu ne more razumljivo pokazati z gestami. Ostalo je vsem jasno po navodilih, ki jih je dal vodja lova in strelec nima več kaj izpraševati, ker sicer vznemirja lovišče. Vsak na stojišče postavljeni preneha s kajenjem, na kar je bil opozorjen že pri razporedu. Kolona je vedno krajša in na zadnjem stojišču obstane odkazovalec stojišče, če mu je še ostalo, sicer si najde kako stransko stojišče, seveda tako, da bo slišal rog.

Rog zapoje dvakrat in pogon se prične. Isti znak ponovi vodja brakirjev, ki so tedaj že razporejeni in spuste pse. Brakirji se spotoma oglašajo zaradi medsebojne zveze, da drže črto in za

izpodbujanje goničev. Brakirjem naj se nikakor ne mudi in biti morajo eni in isti za vso sezono, pač tisti, ki imajo goniče.

Gonja se oglašja zdaj tu zdaj tam in tudi strelci so vedno pogostejši. Ob gonji brakirji obstanejo in čakajo, da ta utihne in se psi vrnejo. Vsak tedaj kliče svojega psa. Med iskanjem klicati psa, ni na mestu, ker psa tako le motimo, da postane na videz gluha. Ob koncu pogona pa je treba pse redno poklicati in jih oprčiti. Klicati jih s strelom, ni priporočljivo, ker se vznemirjajo ostali psi.

Ko rog zapoje trikrat, je pogon končan. Tedaj trobi vodja brakirjev prvi, na to vodja lova. Strelci izpraznijo puške in gredo na določeno zbirno mesto. Lepo je gledati zbirališče in posebej v red položeno lovino. Dokler ni zbrana vsa družba, izostale kliče rog. Počakati je treba zadnjega. Če ga le ni, ga je treba iskati. Zato tudi nihče ne sme samovoljno oditi, oziroma zapustiti lova.

Zbrana je vsa družba in vsak pripoveduje svoja doživetja. Potem enkratni glas roga prekine pogovore in lovci se zopet postavijo v red. Vodja odpre svojo puško in prelomljeno zadene na ramo. Tako store vsi lovci, v zagotovilo, da so puške prazne. Iz vrste stopi statističar in z vodjo lova pregledata lovino, ki jo statističar popiše in, če potrebno, ugotovi tudi število oddanih strelcev. To se ponavlja po vsakem pogonu.

Tako in podobno izvajani pogoni — brakade, bi bili nekako vzorni. Zakaj disciplina je tista sila, ki ustvarja lep videz in prijetno nastrojenje ter zagotavlja uspeh in užitek. Lovci pa se s takega lova vračamo vedri in zadovoljni, težko pričakujoč naslednje nedelje. Mnogokje na skupnih lovih še zdaleč ne ravnaajo tako. Pri mnogih skupnih lovih si vodja niti ne upa povedati vsega, kar je potrebno. Večkrat ko daje in če daje navodila, so lovci strelci in tudi brakirji razstreseni daleč naokoli. In če vodja daje navodila, ga komaj kateri posluša, če ga sploh sliši. Strelci krenejo naglo na stojišča, še preden more vodja dati navodila, kar in če v naglici in neredu ni pozabil. Brakirji včasih niti ne vprašajo, kako dolgo naj čakajo, kdaj naj spuste pse itd. Strelci komaj odneso pete, so brakirji že spustili pse. Začne se tek na stojišča. Nihče se ne spomni pa tudi ne utegne, da bi slekel med potjo suknjič in tako prisopiha na stojišča ves vroč in znojen. Redkokateri ve, kdaj in kako bo konec pogona in kje je zbirališče, ker razmeščevalec v lovski mrzlici pozabi povedati, strelci pa vprašati, ko že nabija puško in braki zvone. Če se pa morebiti spomni na to, na ves glas vpije za mimo hitečo kolono. Psi morebiti že pol ure gonijo, preden je vodnik postavil zadnjega strelca. Na to seveda vodja lova šele trobi začetek pogona. Nihče se ne zmeni in nihče prav ne ve, kaj pomeni enkratni, dvakratni, trikratni glas roga. Glavno je, da poje, kar pomeni brakado. Psi gonijo dokler se ne uženejo. Brakirji se kmalu utrudijo, postanejo žejni in kaj hitro si v družbi ob kaki bajti privezujejo dušo. Ker so zaostali in zamudili, pospešijo skupne korake kar po gozdnih poti. Spotoma so seveda na vso mero glasni in psi se jim pridružijo. Strelci tavajo sem in tja. Mnogi se na stojiščih obiskujejo in skupno prezebajo, ker so se od prejšnje hitre hoje oznojili, zadostne obleke ali vsaj rezervne srajce pa nimajo. Ko rog zatrobi konec, je pogon dejansko že zdavnaj mimo ali pa sploh še ni dosegel določene meje. Ko se končno le srečajo na nekem zbirališču, se jeze drug na drugega, strelci na brakirje, da ne znajo brakirati, brakirji pa očitajo strelcem, da zapuščajo stojišča in podobno. Takemu neredu je primeren tudi uspeh in lovci se vračajo slabe volje in s sklepom, da jih taki lovi ne vidijo več.

Skupni lovi so tem bolj živahni in veseli, če je poleg discipline dovolj dobrih goničev. Vsaj ena

tretjina lovcev mora imeti pse, če naj bo lov res uspešen. Za lovca ni lepše godbe kot je zvonjenje goničev na brakadah. Mnogi lovci ne bi užitek na brakadi ob lepem jesenskem dnevu menjali z nobeno drugo zabavo ali najlepšo gostijo. Seveda pa nismo na lovu srečni le lovci, ampak tudi naši štiri-nožni pomočniki. Saj se neumorni goniči prav tako vesele brakad in pokanja pušk. Spominjam se prvih let, ko sem bil še lovski zelenec. Imel sem brako jazbečarko, ki sem jo kupil že staro. Hitro se me je navadila in postala je prava lisičja smrt, saj je iz jame izgnala sleherno lisico, če jo ni v rovu zavabila. Razen tega je bila izvrsten gonič.

V moji bližini je bil star lovec, ki je imel odličnega goniča, istrijanca, Pinča po imenu. Lovec je zaradi bolne noge lov sčasoma popolnoma opustil. Rad pa je videl, če so lovci njegovega Pinča potrebovali. Psu je bilo doma često dolgčas, pa me je, čeprav ni bilo blizu, večkrat sam obiskal, češ ali ne greš na lov. In tako sva šla, kar je bilo staremu lovcu kar po volji, da mi ga je tudi sicer rad posojal. Pes se je tako navadil, da je ob sobotah sam prišel, da mi ni bilo treba ponj. Seveda se je dostikrat zmotil, da je prišel dan prezgodaj, ker se na pratiko pač ni spoznal. In če ga čez noč nisem privezal, se je vrnil domov.

Jesensko jutro, ko se odpravljamo z doma na zbirališče, je ena najlepših ur. Spotoma te pozdravljajo gozdni prebivalci. Veverice cmokajo, jerebi cirikajo, da si v zadregi, če ne bi ostal pri njih. Lepo je tudi jesensko popoldne, ko se vračamo z brakade, ali če na kakšni sončni rebri počivamo med pogoni. Tem vedreje je v naših sreih, če je lov potekal po pričakovanju, da smo vsi razigrani. Lov v naših krajih ni tako bogat. Lovina je bolj skromna, komaj 5—10 zajcev ali kaka lisica na enem lovu, in morebiti le vsak tretji ali četrti lovec je uplenitelj. Toda zadovoljni smo in domov se vračamo polni veselja in vedrine. Ni važna obilica plena, temveč vse bolj tisto lovsko razpoloženje, ki ga ustvarjajo zlata jesen, zvonjenje brakov in iskreno lovsko tovarištvo.

In tako se vedno znova veselimo nedeljskih lovov, ki nam minevajo kot lovski praznik nedeljo za nedeljo, dokler se od nas ne poslovijo jesen — lovci pa od lepih brakad.

Fazani v naših obmorskih loviščih

Rastko Bradaškja

O fazanih na obalnem področju naše republike smo v zadnjih letih veliko slišali, ker je razprava o njih segla od tamkajšnjih lovskih družin in koprške lovske zveze do republiških lovskih in kmetijskih forumov. Da je res, kar smo o naglem dvigu staleža te pernate divjadi govorili, smo že dve leti praktično dokazali tudi našim najvišjim lovskim, državnim in političnim funkcionarjem. Tako smo imeli že predlanskim v gosteh v koprski lovski družini tovariša Edvarda Kardelja, Miho Marinka, Borisa Kraigherja, Alberta Jakopiča — Kajtimira, Albina Dujca, Davorina Ferligoja, Jana Lovkoviča, dr. Jožeta Benigarja, Mira Dobriloviča in druge, medtem ko so lani bili istotam na lovu tovariši Miha Marinko, Viktor Avbelj, dr. Marjan Breclj, Stane Kavčič, Peter Zorko, Albert Jakopič, Davorin Ferligoj, dr. Jože Benigar, Lojze Lakner in drugi.

Foto R. Bradaškja

Da ne bi gostje morda dobili vtisa, da smo jim pripravili fazane samo v določenem predelu koprškega lovišča, smo vsakokrat napravili po tri poglobine na različnih področjih: pri hladilnici v Dekanih, od Vanganela proti Škocjanu in od Tomosa proti Šmarju nad Koprom. Deloma je to obdelan teren z vinogradi in poljskimi kulturami, pretežno pa je zapuščen in zaraščen z robidovjem, bičjem in trstiko, ki je mnogokrat nad dva metra visoka. Lov na takšnem terenu je izredno težaven in brez dobrih psov popolnoma nemogoč. To je tudi vzrok, da so nekatere naše lovske družine postavile stroge predpise, ki dopuščajo lov le v primeru, če po dva lovca spremlja vsaj po en dresiran ptičar. Zato smo v koprski lovski zvezi že dosegli, da imamo v povprečju na vsem področju zveze več kot enega psa na dva lovca: na 506 lovcev v letu 1962/63 smo imeli že 307 pasemskih psov; od teh sicer za zdaj še prevladujejo istrski goniči, kar je glede na celotno konfiguracijo in poraslost terena tudi razumljivo, toda iz leta v leto se stanje menja v korist ptičarjev.

Takšen neobdelan in hudo zaraščen teren je postal seveda idealno domovanje fazanov, medtem ko se jerebica vedno bolj umika iz neustreznega okolja. To — in pa znatna gospodarska škoda, ki so jo začeli fazani povzročati zlasti na zgodnjih

poljskih kulturah in vrtinah — je prisililo lovce obalnega področja, da so morali zavestno poseči v divje razmnoževanje fazanov in z načrtnimi ukrepi usmeriti razplod. Če smo namreč hoteli zavreti prenapetost množitev fazanov in še večjo gospodarsko škodo, je bilo treba storiti tri bistvene ukrepe. Preden jih obravnavam, naj povem, da se je škoda zaradi prevelikega staleža fazanov kazala kar v treh smereh. Najprej in najhuje v kmetijstvu. Zasebnim kmetovalcem in socialističnemu sektorju so morale v zadnjih letih in morajo še obalne lovske družine plačevati občutna povračila za škodo, ki jo fazani povzročajo zlasti na zgodnjem grahu, jagodah, koruzi, paradižniku, fižolu in pšenici, posebno pa v jeseni na grozdju. Škoda gre v milijone, ki so jih morale lovske družine tudi plačati — oziroma so jo plačali fazani sami s svojim življenjem, mesom in perjem, ki so jih tujci za drage devize odnesli čez mejo. Nato je škoda nastala pri jerebicah. Ne bi rekli, da so samo fazani krivi, ker se te polagoma umikajo; kriv je predvsem neustrezen, neobdelan teren, oziroma zasajen z neustreznimi kulturami, kolikor je sploh obdelan. Toda dejstvo je, da smo že večkrat zaradi prenaseljenosti fazanov našli fazanja jajca tudi v jerebičjih gnezdih. Če smem verjeti lovcu iz izolske lovske družine, ki je veliko v naravi in s posebno prizadevnostjo opazuje življenje divjadi, potem se dogaja, da fazani tudi napadajo jerebice. Ne glede na to je res, da teren, ki posebno ugaja fazanom, ne godi jerebicam. Slednjič imamo zaradi umikanja jerebic posredno škodo tudi v lovnom turizmu. Italijani kot lovci in naši lovski gostje iz sosedne Italije — neprimerno bolj cenijo lov na jerebico kot pa lov na fazana. Če torej primerjamo na vse strani in objektivno ocenimo korist ene in druge divjadi, potem se škodela na tehtnici odločno nagiba v korist jerebice.

Da nam ne bo kdo očital, da smo morda preveč laično ocenjevali položaj in popuščali kmetijcem ali nestrokovnim ocenam streljačev, smo se proučevanja teh pojavov lotili tudi z znanstveno strani v tesnem sodelovanju s strokovnjaki Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije v Ljubljani. Res je namreč, da smo morali prve ukrepe podvzeti zaradi hudega pritiska kmetijcev, zlasti bivšega kmetijskega kombinata, ki je zašel v gospodarske težave. Krivili so fazane za vse tisto, kar bi sicer moralo po nekritičnem mnenju čez noč zrasti po njihovih poljih. Fazane so obtoževali tudi za vse tisto pojedeno grozdje, ki so ga pridno zobali tudi brezštevilni kosi in drozgi. Silno pretirane ocene za izpadli pridelek so bile samo eden izmed računov v kopici zahtev, ki jih je kombinat v ostrem tonu predložil lovcem — tako da je zadeva spričo pretiranosti postala kar neresna. Vendar je bil to za nas lovce resen opomin, da moramo ukrepati, zlasti še, ker je po nekaterih občinah zadeva že rasla čez glavo njihovim kmetijskim organom in je bilo pričakovati, da se bodo tudi vmešali in stvar.

Do tega je v piranski in koprski občini tudi res prišlo, kar je izbilno sodu dno. Zato smo se morali odločiti za ukrepe, za katere smo vnaprej pričakovali nerazumevanje in kritiko z drugih področij Slovenije — pa tudi od naše zveze, kjer ni fazanov.

Omenim naj še analizo o prehrani naših fazanov v avgustu in septembru 1962. V ta namen smo v obalnih loviščih odstrelili 29 fazanov in njihove golše poslali v preiskavo Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije. Njegovi strokovnjaki so ugotovili, da se je fazan v tem času pri nas hranil 70 % s kmetijskimi rastlinami, 20 % s pleveli, 5 % z robidnico, 4 % z listi detelje, plevelov in trav, 1 % pa z žuželkami.

Od skupne vsebine 254,51 gramov kmetijskih rastlin iz 29 analiziranih fazanjih golš je bilo 164,99 g koruze, 66,32 g grozdja, 20,20 g pšenice in

3 g fižola, od plevelov pa največ zrnja muhviča in plodov pasjega zelišča.

Iz analize seveda ni natančno razvidno razmerje med plevelom in kmetijskimi rastlinami, ker so se v Inštitutu poslužili metode tehtanja, ki da le absolutno sliko razmerja med plevelom in kmetijskimi rastlinami na podlagi teže. Če bi šteli število zrn kmetijskih rastlin in število plevelnih zrn, bi dobili popolnoma obrnjene rezultate, ki bi odločno govorili v korist gojitve fazanov. Če na primer primerjamo število grozdnih jagod, ki jih je bilo v posamezni fazanji golši od ene do osem, s plodovi (jagodami) plevela pasjega zelišča (*Solanum nigrum*), potem vidimo, da je slednjih veliko več. Velja še pripomniti, da je v vsaki jagodi pasjega zelišča od 20 do 30 semen.

Raziskave so pokazale, da fazan ne izbira med jagodami pasjega zelišča in grozdom, tako da daje po mnenju strokovnjakov na podlagi dosedanjih analiz večjo korist z zatiranjem plevela, kakor pa napravi škode. Mnoge izmed grozdnih jagod so bile še cele in vse kaže, da jih je fazan našel na tleh. Vendar pa iz prakse in cenitev škode vemo, da so fazani obrali cele vrste brajd v vinogradih, kjer vise grozdi tako nizko, da jih fazani lahko dosežejo s tal. Redkeje je videti, da bi fazan čepel na brajdi in grozdje obiral z vrha, čeprav so tudi takšni primeri.

Seveda smo se mnogokrat sprli s kmetijci in zlasti z vinogradniki, ker so hoteli vso izgubo na pridelku in vse tisto, kar ni zraslo, pa bi po njihovem mnenju moralo, naprtili nam lovcem na račun fazanov, čeprav povsod mrgoli kosov in drozgov, pa tudi šoj in srak, ki vsekakor pojedjo daleč več jagod, češenj in grozdja, kakor dejansko fazani. V lovišču izolske lovske družine se je celo zgodilo, da je kmet s svojo družino previdno obral vse jagode z grozdov, nato pa lovcem prijavil, da so mu fazani pozobali vse grozdje. Verjetno bo takšnih špekulativnih pojavov še več, odkar je znano, da lovci v redu izpolnjujejo svoje zakonite obveznosti.

Znanstvene raziskave o prehrani fazanov na našem obalnem področju seveda še zdaleč niso končane in bomo z njimi nadaljevali, oziroma še najprej sodelovali z Inštitutom za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije. Tako bomo v vinogradniškem predelu obalnega področja v letošnji jeseni spet preiskali okrog 50 golš, prihodnjo pomlad in poletje pa večje število zaradi natančnejše ugotovitve škode na kmetijskih rastlinah.

Hkrati smo že začeli izvajati naš načrt o sanaciji obstoječega stanja. Načrt skušamo kar najbolje vskladiti z določili bonitiranja na tem področju. Poteka pa sočasno v treh smereh.

Najlažja, najbolj otipljiva in umljiva tudi kmetijcem je akcija znižanja staleža te divjadi s pomočjo odstrela. Žal ni bilo mogoče odloviti živih fazank, ker to onemogoča hudo zarasli teren, ki ostaja zaradi popolne zapuščенosti porasel tudi pozimi, ter milo podnebje, kjer tudi pozimi nikoli ne zapade znaten sneg. V obalnih loviščih smo zato že dve leti zapored odstrelili tudi določeno število fazank — na vsej obali okrog 1000 1961 in 1239 1962. To pa ni imelo skorajda nobenega vpliva na stalež, ki se po letošnjih podatkih ni bistveno spremenil. Opazili smo samo premike na posameznih področjih, v celoti pa je letos ugotovljeni stalež še vedno enak lanskem ali še celo večji.

Da ni bilo lani in ne letos takšnega pritiska s strani kmetijcev za plačevanje škode po fazanih, je več vzrokov. Prvič smo lovci že začeli intenzivno izvajati naš načrt o sanaciji zapuščенega terena in

smo v lastni režiji napravili sredi najbolj zanemarenih zemljišč obsežne remize s koruso, ovsom in drugimi rastlinami. Te remize so pritegnile fazane, da niso povzročili takšne škode kmetijcem na njihovih njivah. Drugič gledajo kmetijske zadruge Koper, Izola in Lucija, ki so prevzele žalostno dediščino bivšega kombinata, bolj trezno na ves problem in ne nasedajo kar govoricam, da so vse škode krivi fazani. Razen tega so zadruge začele mnogokje spreminjati vrsto posevkov in kultur v korist žitaric, rane vrtnine pa so bolj zavarovale. To je tretji stvarni vzrok.

Mimo tega pa imamo lovci v načrtu, da še nadalje razvijamo stike in se dogovarjamo s kmetijci v sodelovanju z občinskimi skupščinami ter njihovimi upravnimi in družbenimi organizacijami, ki se ukvarjajo z vprašanji kmetijstva. Z omejevanjem fazanov na znosen in ustrezen stalež bomo nadaljevali, hkrati pa z dodajanjem petelinov skrbeli za osvežitev krvi, kar imamo v načrtu tudi za zajce in jerebice. Tudi zajec in jerebica imata na obalnem področju idealne življenske pogoje in zato bom ob priložnosti tudi tej divjadi posvetil nekaj besed.

Lovčev

srce

Ivan Sovre-Zmago

Hitro sva stopila iz naselja čez cesto, da se umakneva vrvežu avtomobilov. Oba sva bila zamaknjena v svet tišine, ki vabi lovčev srce. Tedaj ga še nisem poznal v dno njegove preproste in skromne duše. Vedel sem samo, da je že 40 let vnet lovec in dober tovariš.

Tiho sem sledil korakom mojega prvega učitelja vse do vznožja Medvednice. Nisem ga nadlegoval s številnimi vprašanji, ki so trkala v notranjost še neizprašanega lovca. Samo občudoval sem veliko odpornost sivega moža, ki mu ni zmanjkalo moči za enakomeren vzpon po strmih stezah. Po enourni hoji sva obstala.

»Tu se bova oddahnila in pokadila. Potem ne bova cmarila. Pa še to: jaz sem France! Ne bova se vikala, pri nas tako ne gre, mi smo vsi tako blizu po čutih in mislih, da smo si lahko pravi tovariši. Tovariši pa se tikajo.« Tako me je nagovoril. Te besede so bile izrečene v glasu, ki zbližuje, osreči in sprosti. Zazdelo se mi je, kakor da se že dolgo poznavava in da sva si vse-skozi velika prijatelja. »Tistih, ki smo jih morali nekdanj ogovarjati z vi gospod, ni več. Lovišča so zdaj naša, vsi imamo enake pravice in dolžnosti,« je pripomnil s ponosom. Udobno je sedel na mah kraj mecesna in pokazal za roko, naj sedem poleg njega. Iz žepa je potegnil šop piščalk in jih zapored preizkušal. Podaril mi je tisto, ki je imela najlepši glas, s pripombo, da jih izdeluje sam. Začel sem piskati, a me je pre-

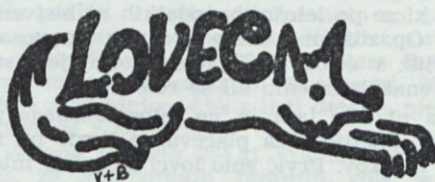

kinil. »Tako ne boš priklical jereba,« je dejal. »Dobro me poglej, kako nastavam piščal in poslušaj, kako ljubka mora biti ta pesmica. Osnovno je seveda čas, vreme, pristop v kraj, kjer nameravaš klicati, in izzivanje.« Z vso očetovsko toplino me je učil in uril lovskih veščin in še bi trajala ta moja prva šola, da naju ni prekinil oster klic in takojšen vzlet malega »viteza«. Zastal mi je dih in vprašujoče sem uprl oči v učitelja. »Ta je pa sila razigran! Le malo jih je, da bi po takem klepetu in pisanem petju z vse vrste piščalkami zapeli in sfrfotali.« Takoj, ko naju je — tako nepripravljena — ta bojeviti jerebček opazil, je odletel. »Stopiva, toda tiho,« je šepnil France. Zavila sva ob leskovih grmih in izginila v objem redkih jelk. Steza naju je vodila na parobek, od koder se je videlo daleč v dolino. Povsod se nama je ponujalo obloženo borovničevje. Tu sva sedla in mirovala. Ko je poteklo nekaj dolgih minut, je France vtaknil med zobe piščal in v umirjeno okolico je poletela pesmica, ki je ne ločiš od pravega jerebtega petja. V borovničevju je zafrfotalo in priletel je na 25 korakov. Sedel je na suho vejo, ki je na gladki močni jelki še ključovala uničevalnemu zobu časa, dva metra od tal. Tu se je ščeperil, da ga je bilo videti dvakrat več. Gledal sem ga, kako se je prestopal in razširjal pahljačo — in čakal sem, kdaj bo France skrivil prst. »Daj,« mi je namignil. Ko pa sem se jel pripravljati na strel, je jereb odletel in elegantno vozil med jelkami ter izginil med grmi jerebik. »Zakaj nisi streljal — ali bolje, zakaj nisi bil pripravljen na strel,« me je nagovoril. Proti pričakovanju je bil povsem miren in številne gube na obrazu so mu izginile v rahlem nasmešku. »Danes streljaš le ti,« mi je dejal France; »zato bodi pripravljen; ti se učiš in tu polagaš izpit; od te šole pa moraš imeti tudi užitek. Meni je v veliko večje veselje, če lahko osrečim drugega. To je moj največji

užitek.« V meni je zaigralo, do tedaj nisem bil vajen tega. Že pri nekaterih sem bil kot učenec poslušal klicanje in frfotanje, se vneto razživel, ko pa je prišlo do tistega vrha, ki lovca najbolj osreči, je skrivil prst učitelj sam. V tem mojem učitelju pa sem danes spoznal pravo lovčevno srce. V njem ni bilo najti nobene bahavosti. Kljub mnogim lovskim uspehom je bil njegov jaz neznatn — ni ga bilo. Ni pretiraval, še manj podcenjeval druge. Napake pri mladih lovcih je odpravljal z neverjetno potrpežljivostjo in mirnostjo. Tudi to moje nerodno kretnjo, ki je pregnala jereba, mi je oprostil, še preden je spregovoril. To mi je potrdil njegov nasme. Prestavila sva se in klicu je sledil odziv. Jereb se je spreletel na smreko, se spustil na tla, skočil na panj in skrivil sem prst. Bil sem presrečen lepe trofeje, še bolj pa, da sem spoznal človeka, ki čuti svojo srečo v sreči drugega.

In ko se je naslednje leto živo srebro v avgustu povzpelo visoko na lestvici, sva sedela nedaleč stran od kraja lepih spominov iz lova na jereba z enim njegovih prvih učencev, Lojzetom. Ne bom opisoval tudi njegovega srca. Dovolj je, da povem: Učitelj je učencu poleg lovskih veščin razdal vse lepe vrline, dal mu je tisto, kar plemeniti človeka. Klicala sva srnjaka. Presedela sva ure in ure, dokler se ni izza grmov malinovja pokazala rjava lisa. Samozavestno je stopal nama nasproti lep srnjak. Čeprav že drugo leto ni streljal na to plemenito divjad, je Lojze prepustil to veselje meni. Ko mi je podal smrekovo vejico, mu je prav tako igralo srce, kakor da je sam ukrivil prst. — Ko boš spoznal, da je mlademu lovcu z uplenom divjadi dana večja sreča kot tebi — učitelj — ti bo to zadostovalo in imel boš lep spomin. Takšno je bilo Francetovo geslo. Lovec ne sme poznati sebičnosti, kajti tak bi ne spadal v družbo tovarišev zelene bratovščine. Gojiti moramo našo divjad, toda bolj kot to moramo gojiti našo vest, našo človečnost in naše tovarištvo. — Ali slede učenci učitelju?

Mnoge poznam. Trdo delo pod zemljo — saj so mnogi rudarji — jim je vrezalo z leti globoke brazde po obrazu; njih pogled je mrk, skromni so in redkih besedi, a so dobri ljudje in vrli lovski tovariši. Z zanosom gredo po stezah svojih učiteljev. Ne posnemajo jih samo po dobrem pogledu in sluhu, po tihi hoji in dobrih zadetkih, pač pa tudi po iskrenosti in skromnosti, po tovariškem utripu lovčevega srca.

O veverici

France Cvenkel

Ta ljubka divjad naših gozdov zanima predvsem mlajše lovce. Pogosti so primeri, da je lovec svoj prvi strel v življenju sprožil prav na veverico. Tako se je zgodilo tudi meni. Nikdar ne bom pozabil, kako me je očetova brezpetelinka vrgla na zadnjo plat, veverico pa z oreha. Potem sva z očetom tri dni govorila samo o vevericah. Kot prvi plen mi je bila tako pri srcu, da sem jo »nagačil«. Kako? Tako, po otroško! Saj sem prej doma razdril že nekaj nagačenih ptičev, ki so se jih lotili molji in smo jih obesili v koruzo za strašilo. Ker nisem imel pri roki vate, sem uporabil kar žaganje in steklene kraguljeve oči, ki sem jih kot nekaj posebnega že tedne in tedne nosil po hlačnih žepih. Potem me je moja prva veverica s krive gabrove veje v veži srepo gledala nekaj let, dokler tudi nje niso razdejali molji.

***

Veveric je po naših gozdovih kakšno leto dovolj, kakšno leto pa zelo malo. Na splošno pa menda lahko ugotavljamo, da stalež veveric upada. To so upoštevali tudi pri sprejetju sedanjega lovskega zakona od 1954, ki je veverico uvrstil med zaščiteno divjad, tako da jo je možno loviti le od 1. septembra do zadnjega januarja. Prej je bila veverica seveda nezaščitena divjad. Treba pa je priznati, da veverica ni tako koristna, kot je prISRčna. Kadar je dosti veveric, napravijo na drevesnem semenju občutno škodo. Zato je razumljivo, da jo gozdarji gledajo postrani. V Sloveniji je bilo nazadnje največ veveric v lovskem letu 1959/60. Menda je bil tisto leto edinstven primer, da so na področju Lovske zveze Pomurje plačali večje zneske za škodo po vevericah. Neki kmet je o njej rekel: Ne loti se samo orehov, zmožna je še drugih grehov. — Znano je, da je veverica stikljivec prve vrste. Tudi ptičja gnezda niso varna pred njo. Neki lovec je rekel: Čim več veveric, tem manj divjih golobov! — Brehm piše, da na jerebji klic veverica pride zaradi svoje koristi. Napravi pa seveda tudi nekaj koristi gozdarjem, saj se hrani tudi z raznimi gozdnimi žuželkami in gosenicami. Brez veverice bi bil gozd pust in prazen. Tako ljubko pokuka izza debla, da ji moramo marsikaj odpustiti.

Življenjski prostor veverice (*sciurus vulgaris* L.) so skoraj vsi gozdnati predeli Evrope in Azije. Veverica je prav tako poznana Grkom, Špancem kot Sibircem in Laponcem. Zanimivo

pa je, da veveric ni v panonskih gozdovih ob Donavi. Tudi na Irsko je prišla veverica šele v začetku 19. stoletja. Na tako obsežnem prostoru se je v različnih zemljepisnih pogojih razvilo okrog 40 podvrst, ki se razlikujejo predvsem po barvi; teh je dolg seznam; so svetlo rumene do rdečih, sive do črnih. Naše veverice so temnorjave, le sem in tja je videti tudi kako svetlorjavo ali rdečo. Kot samostojno veverično vrsto poleg navedene štejemo na evropsko-azijskem prostoru le še kavkaško veverico, ki se od navadne loči po tem, da na trebuščku nima bele lise. Na drugih kontinentih živijo tudi druge vrste veveric, le Avstralija te živali ne pozna.

Veverica poleže mladiče na leto enkrat ali večkrat, kar je odvisno od količine hrane, ki jo nudi gozd. Po kratki in mili zimi sem v začetku marca 1958 našel pri podiranju drevja mladiče, ki so bili še slepi. Množičen pojav veveric pa ne moremo pripisovati samo hitremu razmnoževanju. Veverice se tudi priselijo iz drugih krajev. Nagonsko zapustijo cele pokrajine, ko da bi naprej vedele, da tam zanje ne bo hrane, in se selijo drugam. V Evropi teh selitev ne opazimo, le ugotovimo lahko, da se je število veveric v nekem kraju kar na hitro zelo povečalo. Selitve v Evropi tudi niso pogostne, redne pa so v Sibiriji, in sicer v takih množinah, da je selitev možno takorekoč tudi videti.

Veverica gradi glavna in zasilna gnezda. Nekateri prirodoslovci trdijo, da napravi še več vrst gnezd. Zasilna gnezda služijo največkrat kot nekaka skladišča hrane za zimo, pa tudi za primer, če grozi mladičem nevarnost v glavnem gnezdu. Tedaj skrbna mamica mladiče hitro prenese v zasilno gnezdo kar v gobčku kot mačka. Glavno gnezdo veverica najraje zgradi ob deblu pod vrhom goste smreke ali jelke, pa tudi v gostem resju. Tudi sam sem nekoč odkril v redkem borovem gozdiču veverične gnezdo na tleh. Vhodna luknja v gnezdo je navadno obrnjena proti vzhodu. Gnezda, posebno glavna, so tako zgrajena, da se mladiči ne morejo poškodovati, četudi bi gnezdo z njimi vred padlo na tla. Gnezda so nastlana navadno s suho gozdno travo, medtem ko veverica mah uporabi navadno le za izdelavo zunanjih sten gnezda. Najbrž zato, ker mah rad zadržuje vlago. Vhod v gnezdo veverica zlasti v slabem vremenu, in če ima v njem mladiče, tudi zapre.

Zanimivo je, da se veverica hrani tudi z nekaterimi za človeka strupenimi gobami. Veverica razmeroma mnogo pojè, a se ne zredi, ker je njen organizem tak, da ne prenese maščobe.

Večino zime veverica predremlje v svojem glavnem gnezdu. Ko zleze vanj, vhod za seboj zapre, da ji je čim bolj toplo. Ni pa veverica pravi zimski zaspanec, saj se pokaže tudi v lepem zimskem dnevu. Ima izboren čut za spre-

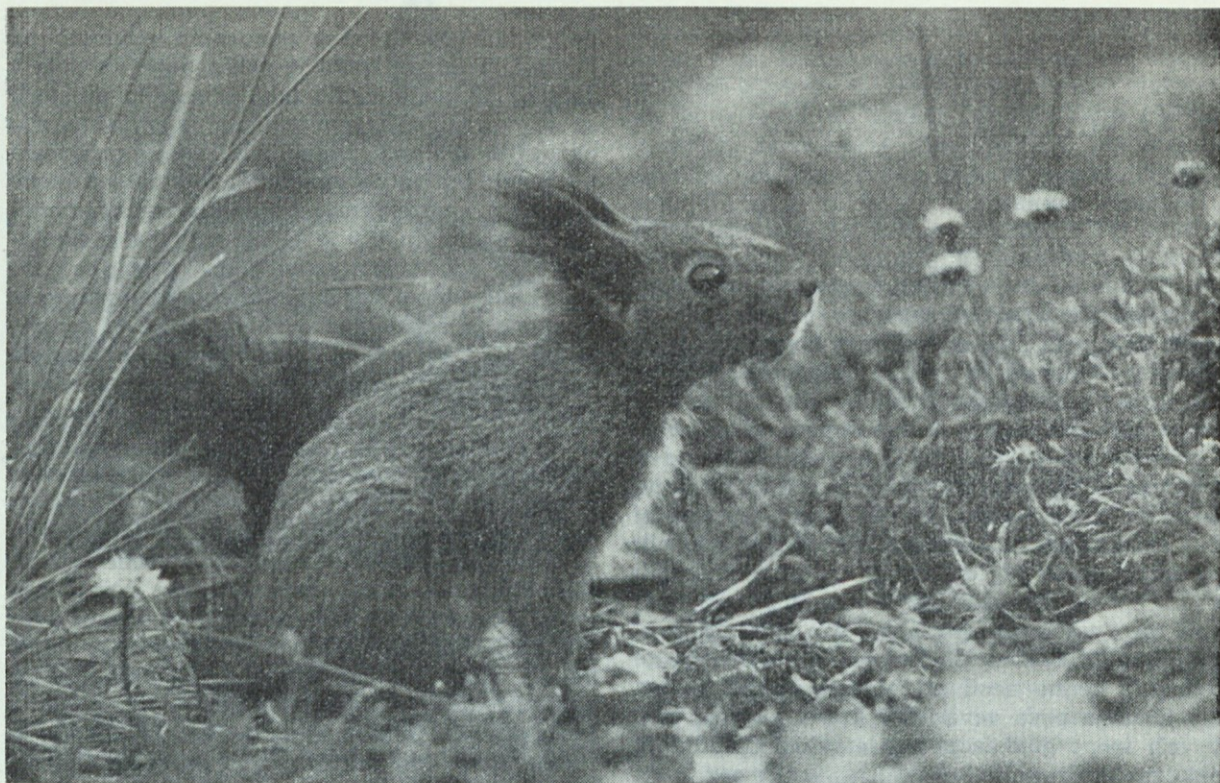

Foto M. M.

membo vremena. V enem gnezdu predremlejo zimo tudi po več veveric skupaj. Pozimi sprva veverica zapušča gnezdo dnevno le po nekaj ur, kasneje pa tudi ostane po več dni v gnezdu. Če je jesen slabo obrodila, da ne morejo veverice nabrati dovolj hrane, jih v hudi zimi tudi precej pogine.

Veveričji zimski kožušček da prav dobro krzno za plašče, posebno cenjeni so kožuščki sibirskih in drugih severnih veveric. Zabajkalska veverica je zanimiva, ima črne nožice, črn rep in zelo temno krzno. Lov na veverice je v severnih pokrajinah zaradi krzna tudi precejšnjega gospodarskega pomena, užitno pa je tudi veveričje meso, ki gre najbolj v slast kuni.

Po lovski statistiki je bilo v loviščih lovskih družin Slovenije uplenjenih v lovskem letu 1960/61 3949 veveric, v lovskem letu 1961/62 4051 in v letu 1962/63 4083. V lovskem letu 1961/62 je bilo največ veveric uplenjenih v loviščih LZ Maribor (881), sledita ji LZ Celje (714) in LZ Pomurje (553). Najmanj veveric pa je v tem letu padlo v loviščih LZ Postojna (24). V lovskem letu 1962/63 je bilo največ veveric zopet uplenjenih v loviščih LZ Maribor (905), sledita pa ji LZ Ljubljana (800) in Celje (577). Najmanj veveric pa je v tem lovskem letu padlo v loviščih LZ Gorica (11). Če pa primerjamo površino lovišč posameznih področnih LZ s številom uplenjenih veveric, potem je slika naslednja: V lovskem letu 1961/62 je po številu uplenjenih

veveric na prvem mestu LZ Ptuj z eno veverico na 173 ha, sledita ji LZ Maribor z eno veverico na 234 ha in LZ Videm-Krško z eno veverico na 238 ha. Na zadnjem, 13. mestu je LZ Gorica z eno uplenjeno veverico na 2550 ha. V lovskem letu 1962/63 je na prvem mestu zopet LZ Ptuj z eno uplenjeno veverico na 185 ha in enako kot prešnje leto ji sledita LZ Maribor z eno veverico na 227 ha in LZ Videm-Krško z eno veverico na 274 ha. Na zadnjem, 13. mestu je LZ Kranj z eno uplenjeno veverico na 3817 ha. Iz navedenega je razvidno, da je odstrel veveric pri nas skromen. Če število odstreljenih veveric lahko služi kot merilo za stalež, potem lahko sklepamo, kje je bilo v zadnjih dveh letih veveric največ oziroma najmanj.

Jesenski lov na veverice ni prav nič zahteven. Sicer pa jesenski odstrel veveric ni na mestu, saj kožušček navadno do konca novembra še ni zimski. Pravi lovec strelja na veverico pred tem rokom le v primeru, če je veveric toliko, da povzročajo občutnejšo škodo. Zanimiv pa je lov pozimi, ko je treba več spretnosti. Z očmi tedaj veverico težko odkriješ, prej s sluhom. Če veverica zapusti pozimi gnezdo, to napravi navadno na vse zgodaj zjutraj, še v mraku. Če v tistem jutru stojiš na primernem mestu, jo boš slišal tudi na 70–80 korakov, kako gloda. Veverica je odporna proti ranam in celo težje poškodbe se ji zacelijo. Čim starejša je veverica, tem previdnejša je. Mlajšo

veverico ločiš že po izgledu. Mlade tudi rade prodajajo »zijala«, zvedavo posedajoč na veji. Če se veverica zateče na vrh drevesa, pa jo z nekaj udarci ob deбло poženeš na drugo drevo, je to gostinci mlajša, neizkušena žival. Če je prepodena stara veverica, bo zbežala do najvarnejšega mesta in se tam pritislila, od koder se često ne da prepoditi niti s strelom. Letos je na splošno malo veveric. Zato se bodo lovci vzdržali pri odstrelu te naše ljubke divjadi.

Lovski blagor?

Tone Rus

Živo mi je ostal v spominu dogodek, ki se mi je pripetil lansko leto v revirju Log na Kočevskem. Močno sem si želel, da poskusim na divje prašiče. Ker so redke pojav v revirju, ki sem ga nadzoroval in pomagal pri gradnji krmišča za jelenjad, sem dobil dovoljenje za odstrel. Pri lovcu Grajšu sem se pozanimal, kako je z obiskom prašičev na njivi z ovsom, ki je pripravljena za krmo divjadi. Povedal je, da je obisk prašičev reden vsak večer. Ogled njive, na kateri je bilo težko ugotoviti, kaj je na njej raslo, ker je bila temeljito zličkana po ščetinarjih in drugi divjadi, mi je lovčevu poročilo potrdil. Po celodnevem napornem delu sem se odpravil z vsemi lovskimi rekviziti na nočni lov. Manjkalo mi je le enega, to je skušnje za lov na to divjad z žarometom. Primer, ki ga opišem, mislim, ni osamljen, zgolj z razliko, da se prenekateri konča še bolj tragično — kar se mi zdi, da ni v skladu z gojitvenimi načeli — le malo več iskrenosti bi moralo biti.

Odšel sem po kolovozu od lovske kočice do ceste Kočarji—Livold, ob kateri leži že omenjena njiva in se vzpel na prežo. Kmalu je okolica oživila, kajti prišla je noč in z njo so se začele razkrivati tajne narave in njenih prebivalcev. Slišati je bilo vse mogoče glasove, ki jih pa lahko prav dojemam le lovec in ljubitelj narave. Vselej me prevzame neko ganotje, kadar se v mislih povrnem v ta skrivnostna dogajanja, ki sem jih bil deležen kot poklicni lovec daleč proč od mestnega vrveža v spokojnem gozdnem miru. Šepet noči je od časa do časa dopolnil pasji lajež iz bližnjih naselij in samotni vrisk ponočnjaka, vračajočega se z vasovanja. Zdaj pa zdaj je zašumelo suho listje nočnih pohajkovalcev. Čutil sem, kako mi ob vsakem šumu ledeni kri po žilah in srce bije drugače kot sicer. Lovska mrzlica se je stopnjevala, vse dokler se srce ni spet umirilo. Ob vsem tem se mi je v mislih večkrat pojavila na njivi senca močnega merjasca, plod domišljije in živcev. Polagoma me je začel lizati jelen in oglasila se je trudnost od dnevnega napora, saj se je čas nagnil čez polnoč. Odpravil sem se v kočico, da se vsaj malo odpočijem za naslednje delo.

Drugi dan sta me lovca Jože in Lojze že čakala pri krmišču in vprašujoče gledala na desno stran mojega klobuka. Čez čas je Lojze pikro pripomnil: »Saj sem vedel, da ni nič s teboj — reva!« Ko je prišel lovec Grajš, sem tudi njemu pojasnil, da se njegova napoved najbrž ne bo uresničila. »Če jih

nocoj ni bilo, boš pa drevi toliko bolj gotovo streljal,« je pripomnil Grajš. Za ta dan sem jim pripravil dovolj snovi za zabavo in težko sem se krotil, ko sem bil ves dan tarča zbadljivkam.

Brž ko sem končal z delom, sem se v bližnji gostilni založil s cigaretami in hrano ter izpil dva deci na jezo in gotovost uspeha. Ob njivi sem izbral drugo prežo — bili sta namreč dve. Ko sem se namestil, sem ocenil posamezne razdalje od preže do grmovja vzdolž njive, kar je zelo koristno pri nočnem lovu. Kmalu je nastalo lomastenje. Bil je medved, ki je bil verjetno namenjen na gostijo, pa ga je zmotil dah po človeku, da se je obrnil. Potem je bilo nekaj časa mirno, le sova se je začela oglašati. Nato zaslišim neko cmokanje, ki je značilno za ščetinarje. Občutek sem dobil, da me bo zadušilo, ko sem napenjal vse čute, da bi ugotovil natančno smer in okleval, ali bi posvetil ali bi še čakal. In v glavi mi je kljuvalo, češ zdaj je priložnost, da pokažeš, da nisi reva, sicer se jutri ne pokaži pred oči. Premagala me je sla po ubijanju, slabost s katero se človek tako rad ponaša pred nemočno divjadjo. Posvetil sem po njivi in jo z lučjo bežno preletel. Opazil nisem ničesar, kar se mi je zdelo čudno. Ponovno sem začel previdno tipati v smeri, od koder sem slišal cmokanje. V strelnem daljnogledu sem uzrl žival, ki je bila po mojem sklepanju podobna mladiču divjega prašiča, le barva je bila malo sumljiva ter tudi nekam vitka je žival izgledala. Za razmišljanje ni bilo dosti časa, odločil sem se in ukrižil prst. Po strelu je bilo vse tiho. Vdal sem se v usodo in čakal. Kmalu sem zaslišal v smeri od lovske kočice govoricu, ki se mi je bližala. Čez čas sem že toliko razločil in slišal lovca Grajša, ki je v srbohrvaščini razlagal: »Naš lovec je ubio divjlu svinju...« Sam sem močno dvomil, če sem sploh kaj uplenil, in če sem, me je zelo zanimalo, kaj naj bi to bilo, ker me je še le sedaj zgrabila močna negotovost. Počakal sem

na preži, da sta prišla lovec in njegov spremljevalec. Ko sta prišla po cesti mimo njive, se je oglašil lovec: »Ali si ga — kaj?« Jaz sem ga v isti sapi vprašal: »Kakšne barve je ponoči divji prašič, če ga obsvetiš?« Vse do tedaj nisem vedel, da se mu barva zavoljo obsvetljivke spremeni. Vem, da je takšno vprašanje kaj bedasto, zlasti za lovca. Toda priznam, da se do tedaj nisem še nikoli posluževal žarometu ter se ga tudi v bodoče ne bom. Saj kozlov ustrelimo lovci dovolj podnevi, tako da nam jih ni treba streljati še ponoči.

Lovec je imel s seboj svojega izvrstnega štirinožnega pomočnika Kadeta, ki je že marsikaterega lovca spravil iz zagate in dokazal, da je vreden zastopnik pasjega rodu. Posvetil sem v smeri, kjer naj bi približno bil nastrel. Pes je takoj poprijel in potegnil proti gošči. Vtem me je tudi lovec povabil, da naj pridem pomagat. Pospravil sem svoje stvari in pohitel, da se čimprej prepričam, kaj je na stvari.

Na nastrelu je bilo veliko krvi. Takoj mi je bilo jasno, da divjad ne bo težko najti, saj je bila smer bega dobro vidna. Že po približno 20 korakih me je lovec opozoril, naj bom previden, ker da se prašič nahaja nekje v neposredni bližini, kar je kazal pes s svojim obnašanjem. Takoj nato pa me je dirnilo, ko sem zaslišal: Tukaj je — a ni prašič, najbrž srna! Vrglo me je nazaj in spreletelo: no, sedaj si pa opral lovsko čast! Ko sem si opomogel od prvega razočaranja, sem pohitel naprej, da se prepričam, če je res, kar sem slišal. Stopil sem k mrtvi divjadi in v bridkem razočaranju ugotovil, da ni prašič niti srna, pač pa okrnul šesterak.

Ves skrušen sem stal in buljil v svoj plen, ki je ležal pred menoj in me nemo obtoževal. Grajš me je tolašil, češ da je bil zrel za odstrel in da sem tudi zadel dobro. Ko mi je ponudil vejico in da mi čestita, me je še bolj prizadelo. Nikoli ne bom pozabil, kako težko sem si zataknil tokrat vejico za klobuk. Lovec me je še dalje hrabil, češ naj rečem, da sem ga uplenil rano zjutraj na jasi za kočjo. Toda kaj takega mi je bilo že v mislih

odvratno. Težko sem ga nosil do lovske kočje kakor še nikoli nobenega. Odložil sem ga v za to pripravljen prostor, sedel poleg njega in dolgo pre-mišljeval.

Ko sem naslednjega dne razložil Jožetu in Lojzetu, kaj se mi je zgodilo, sta me nekako s sočutnim razumevanjem poslušala.

Trofeja mi sedaj krasi skromno lovsko sobo ter me spominja na ponesrečeni nočni lov. Da se mi kaj takega ne bi več pripetilo!

Rakasta obolenja pri divjadi

Dipl. vet. Stanko Arko

Prof. dr. J. Rant je v 7. številu »Lovca« opisal 5 primerov kostnega obolenja pri srnjadi. Po njegovem gre za rakaste tvorbe. Mi veterinarji pa poznamo taka obolenja, zlasti pri govedih, ki niso redka, saj so celo med kmečkim ljudstvom znana kot »bramor«. Gre namreč za bolezen **aktinomikozo**. To je dolgotrajno obolenje, ki se pojavlja zlasti na spodnji čeljusti, dostikrat tudi pod kožo ob grlišču, dalje na jeziku in v grlu goved. Večkrat oboliijo tudi starejše svinje na vimenu, ko jih ranijo sesajoči prašički z ostrimi zobmi.

Bolezen ni rak, za katerega še danes ne vemo, kaj ga povzroča. Aktinomikozo pa povzročajo bakterije in sicer je teh vrst več. Podrobnosti o povzročiteljih ne velja tu navajati, ker to spada v medicino. Te klice najdemo v gosteh tudi pri zdravih živalih in niso škodljive. Zadržujejo se v zgornjem delu dihal, v ustih, čreveh in tudi na koži. Kadar se pa tkivo teh organov kakor koli rani ali poškoduje, se klice zanesejo skozi rano v globokejšo plast, postanejo kužne in povzročajo vnetje. Napravijo se zadebeline, bule z razkrojem mehkega in kostnega tkiva.

Aktinomikozo se ne prenaša od živali na žival, marveč se prične razvijati, če si govedo rani usta z bodljikavo krmo. Največkrat so temu krive ostre rese žit, zlasti ječmena, ki se slučajno zataknejo v jezik, v žrelo, v dlesni zob ali med zobe. Zaradi nazobčane površine se rese pomikajo pri stiskanju mišic vedno globlje. Take rese se namreč lahko pomikajo samo naprej in ne tudi nazaj. To smo spoznali že kot otroci, ki smo si vtaknili klas ječmena v rokav. Ko smo potem mahali z roko, je klas sam prilezel pod pazduho.

Ker so rakasta obolenja pri divjadi, že zaradi njihovega kratkega življenja, zelo, zelo redka, skorajda neznana, a prof. Rant navaja kar 5 primerov navidezno rakastih tvorb pri srnjakih, je več kot gotovo, da gre tu za aktinomikozo ali bramor. Zanimivo je namreč, da so spremembe na čeljustni kosti navedenih primerov res povsem podobne kostnemu raku, sarkomu in patološko-anatomske skoraj ni mogoče ločiti sarkoma od aktinomikoze. Zato je tudi zamenjava teh dveh obolenj povsem mogoča za one, ki ne poznajo živalskih bolezni. Vendar kot dokaz več, da gre za aktinomikozo, je navedba prof. Ranta, da je na eni spremenjeni čeljusti opazil na notranji strani za svinčnik veliko odprtino, ki vodi v za lešnik veliko votlino v kosti. Taki kanali oz. fistule so pri aktinomikomih zelo pogoste, ker se aktinomikom v sredini dostikrat zagnoji in si potem gnoj utira pot skozi kost na ven. Pri sarkomih tega ne opazimo.

Pred odhodom

Foto C. Pogačar

iz lovskega oprtnika

Temeljna načela Mednarodnega lovskega sveta

Lov je prvotno služil dejanskim človeškim potrebam. Pozneje je njegova upravičenost izvirala iz njegove tradicije in pravil, ki so se uporabljala pri njegovem izvajanju. Tako je lov predstavljal enega najvažnejših virov človeške kulture.

Upoštevanje njegovih šeg, zavest odgovornosti nasproti divjadi in viteško razumevanje, ki je iz tega izviralo, je izboljšalo umetnost lova in ga oplemenitilo. Njegovi predpisi so veljali v preteklosti in je zaželeno, da ta miselnost vpliva še nadalje in se ohrani.

Lovec spoštuje žival in njen obstoj upošteva, da ga varuje. S tem ko izpolnjuje tako prvenstveno dolžnost, skuša v naravi ohranjati ravnotežje, postane dejanski zaščitnik narave, ko jo gleda kot celoto.

Lov mora izvajalcu nuditi priložnost in pobudo za vajo v lastni disciplini in mu dati možnost, da proučuje in razume živali. Lov vodi lovca do samoosveščenja, ga uči ceniti in spoštovati svobodo, prav tako kakor ga vodi k preudarnemu opazovanju narave, ga nase naveže. Lov je zmožen, da izvajalcu izoblikuje osebnost. V njem zbudi etična čustva, brez katerih lov ne more biti drugo kakor izraz grdih in grozljivih primitivnih nagonov.

Lovec se mora varovati vseh vrst grozodejstev in jih preprečevati. Ljubiti mora divjad in imeti obzir do nje. Odreči se mora njenemu zasledovanju, če dane okoliščine omejujejo ali celo onemogočajo njeno obrambo ali beg. Dolžen je spoštovati lovopuste divjadi in se izogibati vsem dejanjem, ki so v nasprotju z duhom lovske pravičnosti, četudi bi mu običajna pravila ali zakon tako ravnanje dovoljevala.

Ta temeljna načela prepovedujejo vsakršno razlikovanje med »koristno« in »škodljivo« divjadjo, ker sta obe skupini zmožni, da v naravi vzdržujeta ravnotežje.

Lov pomeni za mnoge dežele važen etičen in materialen kapital, če ga pametno razumejo in

preudarno z njim gospodarijo. Služi turizmu in v mnogih krajih preživljanju prebivalcev. Ustvarja tudi mednarodne odnose, ki posredujejo medsebojna in srečna razumevanje med narodi. Tako skupno stremenje pospešuje razumevanje lovstva in njegove etike.

Sleherni član CIC mora biti prežet z duhom teh načel. Pripadnost CIC mu nalaga dolžnost, da si ta usvoji in jih tudi uporablja. Nadaljnja njegova dolžnost je, da s temi temeljnimi načeli seznanja javnost in jih z vzglednim izpolnjevanjem posreduje splošnosti kot njeno dobro.

Prevedel M. S.

Zajec ima izvrsten refleks

Na kraški planoti sem opazoval nenavaden prizor, borbo divjega zajca z orlom. Malo čudno se to sliši, vendar je tako bilo. Ne vem, od kod je priletel orel, opazil zajca in seveda takoj planil nanj. Oddaljen sem bil okoli 300 metrov in z daljnogledom 7 × 50 sem lepo videl ta dogodek. Orel je udaril na zajca, ki je čepel med redkim brinjevim grmovjem in videl sem, kako je orel iztegnil silne kremplje, da zgrabi plen. Toda zajec se je izmuznil izpod smrtonosnih krempljev, odskočil kaka dva metra in se takoj zopet ustavil. Orel se je v lepem loku pognal nekaj deset metrov v zrak in tako trikrat poskusil z napadom. Toda zajec se je z izvrstnim refleksom vedno izmuznil. Orel očitno jezen zaradi neuspeha, se je za tem pognal precej više v zrak in z veliko silo pikiral na zajca. Pa je znova zgrešil in ker se zaradi močnega zaleta ni mogel v zraku ujeti, je moral pristati na tleh — praznih krempljev. Dolgouhec je tako ocenil situacijo in se pognal v beg. Preden se je orel mogel ponovno dvigniti, je bil zajec že kakih 100 metrov oddaljen in kmalu za tem ga je sprejel gozd z gostim podrastom v varno zavetje. Orel se je sicer pognal za njim, a je bil prepozen.

Albin Korošec
Kozina

Kaj vse pride na zajčji vek

Bilo je pred leti, ko sem še lovil v lovišču »Stari grad«. Kmetje so tarnali nad škodo po divjih prašičih, zato sem se odločil, da bom žrtvoval nekaj dni in noči ter preizkusil srečo. Podnevi sem pregledoval prehode, zjutraj in zvečer čakal ob njih, ponoči pa sem hodil ob njivah, posejanih s koruzo. Medtem sem lovil tudi roparice na klic. In neki dan se je zgodilo...

Vel. Lipljene so ravnokar zapuščali zadnji sončni žarki, ko sem že sedel za hrastom na gozdnih jasi. Počakal sem še nekaj časa, nato pa je tišino pretrgal glas iz zajčjega večala. Prislutil sem in čez nekaj časa ponovno zavečal. Vse je bilo tiho, jaz pa sem napeto poslušal in nepremično zrl proti gozdu. Ko sem po tretjem veku odložil večalo, sem nenadoma zaslišal rahel šum za svojim hrbtom. Dvignil sem puško in z vso napetostjo čakal, kaj bo prišlo izza mojega hrbta. Šumenje je prihajalo vedno bliže in bliže. Sto misli mi je rojilo po glavi, kaj če se zver obrne in jo pobriše, še preden jo utegnem videti in streljati. Tudi dihati si nisem upal. Ni bilo treba dolgo čakati, ko me je v tej napetosti presenetil glas: »Ste slišal, koku je nekaj večalu, večalu — pa koku večalu«. Bila je starejša ženska, ki je na zajčji vek prišla naravnost k meni.

Oddahnil sem se, od jeze pljunil, nato pa sem se smejal sam sebi.

France Knavs

Šest na kupu

V nedeljo 9. avgusta 1963 sva z bratom šla nabirat krljiko, ker sem si moral zaslužiti za šolski izlet. Ko sva bila že globoko v gozdu, zasliši brat neko vrščanje. Ko prideva na kraj, kjer so lisičine, zapaziva šest mladih šoj, ki so čepele na veji. Brat me pošlje po soseda lovca, ki ga pa nisem našel doma. Brat je medtem ujel šojico, ki je najmanj letela, drugih pet sva pa lovila vse popoldne. Ostala sva praznih rok,

Foto S. Lenardič

ker so že predobro frčale. S puško bi bila lahko sklatila kar štiri hkrati. Več dni pred tem sva navsezgodaj stikala za šojami, a sva našla šele jajca. Čez kak teden pa je bilo gnezdo prazno, ker nama je nekdo mladiče pred nosom pobral. To je bilo eno mojih nedeljskih doživetij.

Franc Verbič, Male Dole

Slabo je kalkulirala

Avgusta letos sem opazoval mlade fazančke. Bili so kar postavni, čeprav jih je še vodila mamica. Ko sem bil zamaknjen v lepo idilo, sta mi od strani pritekla srnjak vilar in srnica, gotovo njegova sestra. Na mah sta obstala in nekaj časa s smrčkom lovila smer njima dobro znanega daha. Nenadoma pa srnica odskoči, ter jo zagrne goščava. Srnjak še malo postoji, potem pa gre komaj nekaj metrov mimo mene in me pozorno gleda. Sedel sem na stolčku, naslonjen na bukev tako mirno, da me gotovo ni ločil, pa tudi dober veter sem imel. Naenkrat pa se obrne in se v skokih povrne na tisto mesto, kjer je stal prvokrat. Tako je ponovil še dvakrat in vselej se je vrnil na isto mesto. Med tem sem na kakih 200 metrov zapazil lisico, ki je lepo sedela in opazovala srnjaka, kako se je obotavljal, da bi šel

v deteljo. Končno se srnjak le ojunači in jo počasi mahne na pašo. Sedaj je bila tudi lisica prepričana, da je pot na polje varna, češ če je on lahko šel, bom tudi sama šla varno na fazanjo večerjo. Res je šla — v večna lovišča.

Polde Jesih
Medvode

Kanja

Že več let opazujem tega močnega ptiča, ki vesla nad temnimi gozdovi. V Lovcu št. 5 sem zasledil članek »Kanjam in sovam delamo krivico« in se z njim povsem strinjam. Prav tako se strinjam s pisci lovskega podmladka, da so lovili šoje, skobce in srake, le o kanjah mi ni bilo všeč. Če ima lovška družina past s košaro, bodo z golobom uspešno lovili kragulja, ki je glavni plenitelj golobov. Začno naj pa že jeseni nastavljeni past, ker se takrat kragulji premikajo k naseljem. Predlanskim sem nastavil past z golobom. Dva dni je ostala nedotaknjena, treji dan, ko sem jo mislil prestaviti, sem našel v zobeh pasti kraguljevi repni peresi. Zato sem pustil past na mestu, a je ostala prazna. Tudi preteklo zimo nisem imel uspeha. Zato sem začel loviti šoje, ki so delale precej škode na koruzi. Prej jih nisem še nikoli lovil, vendar sem jih ujel 13, moj prijatelj 16 in znanec 10. Tudi vrane so se precej razmnožile.

Letos mi je lovška družina podarila psa. S tem bomo jamarili. Pes je sicer še mlad, toda poraben je za jame, ker je zelo oster na lisice in jazbece. Treba ga bo pa še vaditi.

Ivan Verbič
Male Dole

Kapitalen

Popoldne 16. jul. 1963 sem na visoki preži čakal srnjaka. Prišla je srna z mladičem in brezskrbno sta se pasla. Naenkrat zgineta. Za grmom se od nasprotni strani pojavi srnjak. Z daljnogledom sem ga ocenjeval in ga uvrščal v kategorije, a za strel se nisem mogel odločiti, ker ne bi rad podrl plemenjaka, saj je zima vzela preveč srnjadi. Drugi dan se pojavi lanska srna, preteče poseko, se pod menoj ustavi, počehlja za ušesi in zgine. Prižgem si cigareto in opazujem. Proti polosmih nekaj zašumi in kakih 30 metrov od preže zagledam v gošči sivo premikajočo se gmoto. Jazbec! Ne! Po nekaj premikih v visoki travi

in smrečju ugotovim — merjasa. Po rezkem puku je, kakor bi ga izstrelil, zdrvel preko poseke, se po 50 metrih zgrudil. S puško pri licu sem čakal, da se je umiril. Ob pogledu na trofejo mi je srce zadrhtelo. Njegovi 16 cm dolgi čekani mi sedaj krase pred sobo in me spominjajo lepega lovškega doživetja.

F. Golavšek
LD Vransko

Ali bo dovolj, da se letos odpovemo odstrelu jerebic v loviščih LZ Pomurje

Lanska oziroma letošnja zima je napravila veliko škode divjadi in to ne samo veliki, temveč tudi mali. V naših nižinskih loviščih, kjer je naseljena pretežno mala divjad, to je zajec, fazan in jerebica, je utrpela velike izgube zlasti jerebica. Visok sneg, mraz, zlasti pa poledenela skorja in pojavi velikega števila roparic, posebno pernatih, so nekatera lovišča jerebic skoraj popolnoma izpraznili. Sicer so zgoraj navedeni vplivi prisilili jerebice, da so iskale pomoči v bližini človeka, okoli hiš, hlevov, gnojišč, ki je pa žal, vsaj pri nas, v večini primerov niso našle. Razne pasti, v alkoholu namočeno zrnje so bili pripomočki velikega uničevanja jerebic. Le malo je svetlih, toplih primerov, da so jim nelovci nudili pomoč. Po dobljenih vesteh tudi redno krmljenje po lovcih ni moglo v toliki meri preprečiti njih pogina. Poznan mi je edini primer, da je neka naša lovška družina po svojih članih v zimski dan za dnem odlavljala jerebice (tudi fazane), da jih prezimi v voljerah. Bodi poudarjeno, da je voljere gradila prvenstveno prav zaradi prezimovanja jerebic in fazanov. Zidne stene voljer je obložila s koruznico, pa tudi v notranjosti je postavila koruznico in »napravila grmovje«, da so se jerebice lahko skrile ob obisku in krmljenju. V prostorih je bilo precej peska, ki je nujno potreben ob prehrani. Polagala pa je pleve, krmo in od časa do časa razno zelenjavo. Uspeh prezimovanja je bil uspešen, saj je poginilo le nekaj jerebic. Spomladi, zlasti sedaj pred lovno sezono je ta uspeh še bolj viden, na žalost pa tudi posledice neprezimovanja v loviščih. Nižinska lovišča so bila pred zimo polna jerebic. Nekatera so se že močno približala osnovnemu staležu, ugotovljenem z bonitiranjem. Bile so dobre nade, da se bo stalež še po-

večal in se tako približal staležu nekaterih srednjeevropskih lovišč. Ta lovišča niso nudila odstrela samo svojim članom, temveč tudi inozemskim lovcem. Danes so ta lovišča skoraj brez jerebic. Zato bomo morali začeti domala znova, z večjim prizadevanjem in bdenjem nad to koristno in ljubko kokoško. Prav tu je naša največja naloga, tu se naj izkaže naša prizadevnost in delo nas lovcev. Pri gojitvi jerebice ni pravzaprav številčnega omejevanja — čimveč jih bo, tem večja bo korist kmetovalcu in lovcu.

Pozdravljam sklep Republiške lovske zveze in naše lovske zveze, da se v letošnjem letu jerebice ne streljajo. Toda pri tem morajo biti upoštevana prizadevanja in izjeme. Že navedena lovska družina, ki je prezimila jerebice, je uspela, da je skoraj docela obdržala osnovni stalež in dosegla normalni prirastek. Zato mislim, da je bil pravilen sklep te lovske družine na njenem posvetu, da zaprosi svojo lovsko zvezo za odstrel jerebic tudi v letošnjem letu. Ta zaproseni odstrel predstavlja le šestino normalnega, običajnega odstrela. S tako skromnim predlaganim odstrelom je dokazala uvidevnost, da so lovišča prazna, po drugi strani pa hoče dati svojim članom za njih prizadevanje vsaj nekaj razvedrila oziroma priznanja.

Odpoved odstrelu je vsekakor močan činitelj za številčni dvig jerebic. Menim pa, da bo treba začeti z vsakoletnim prezimovanjem jerebic v nižinskih loviščih. Za prezimovanje ni treba dragih in ne vem kakšnih objektov. V poštev prihajajo celo stari hlevi, v katerih naj bo vse ono, kar je omenjena lovska družina z uspehom preizkusila, po možnosti pa naj bodo ti prostori bolj temačni zaradi miru. S tem bomo preprečili vsakoletni pogin, ki je največji v zimski dobi, po drugi strani pa bomo dosegli, da bodo prezimljene jerebice v boljši »kondiciji«, kar se bo sigurno odrazilo v boljši nesnosti in odpornosti. S prezimitvijo se bo dosegla tudi delna osvežitev, ker bodo tako jerebice pomešane iz neštetihih kit, ne pa le iz ene. Vojvodinske lovske družine so skoraj vse prezimile jerebice in tako dosegle, da bodo tudi letos odstreljevale jerebice. Možnost nam je s tem dana, da iz sredstev lovskih družin in skladov zveze nabavimo jerebice iz teh krajev, da bomo tako čimprej dvignili njih stalež in s tem dosegli tudi njih osvežitev.

Milan Sušteršič
Murska Sobota

Foto R. Cenčič

Foto B. Krže

Lovska kinologija

Republiška tekma psov vseh pasem po krvnem sledu

Društvo ljubiteljev ptičarev priredi 10. novembra 1963 preizkušnjo lovskih psov vseh pasem v delu po krvnem sledu v Cerknici pri Rakeku, pod pokroviteljstvom Republiške lovske zveze.

Preizkušnja je republiškega značaja.

Delo na preizkušnji se bo ocenjevalo po pravilniku, ki je bil sprejet na zboru sodnikov na Travni gori maja 1962, in potrjen od Kinološke zveze Slovenije.

Vodniki, katerih psi bodo pozitivno ocenjeni, bodo nagrajeni. Za najboljšega psa na tej preizkušnji je določen poleg darila — pokal.

Prijave pošljite najkasneje do 4. novembra t. l. na naslov: Pavel Cvenkel, tajnik DLP, Ljubljana, Miklošičeva cesta 24 (Zavod za socialno zavarovanje SRS).

Vabimo vse lovske družine, da pošljejo svoje lovce kot opazovalce na to preizkušnjo.

Vodniki s svojimi psi bodo pokazali, kaj se zahteva od psa krvosledca.

Zbirališče vodnikov in lovcev je na Glavnem trgu v Cerknici ob 8. uri, od koder bo odhod v lovišče.

DLP

Na krvnem sledu

Foto S. Kovač

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI:

Springeršpanjeli:

Biba JRŠŠ 85 — Jago Novogorski JRŠŠ 73, leglo je bilo 1. X. 1963. Vzreditelj Andrej Tuš, Selce 11, pošta Voličina.

Braki jazbečarji:

Lora Ratitovška JRBj 873 bila na tekmi — Adut JRBj 1240, leglo bo 22. XI. 1963. Vzreditelj Lovska družina Kaplja na Kozjaku.

Novi kinološki sodniki

Za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst jamarjev:

Albin KOROŠEC, Kozina 2 b,

Ivan ROJC, Žalec 196,

Adolf IVANC, Sodražica,

Jože KRISTEN, Cerknica pri Rakeku in

Dr. Janko LAVRIČ, Ljubljana, Vošnjakova 10/II.

Kinološka zveza Slovenije

Nekaj vtisov z mednarodne razstave psov vseh pasem v Mariboru 7. in 8. septembra 1963

Otmarn Cvirn

Po dvanajstih letih je 6. septembra letos v Mariboru zopet zavelo ono, nam kinologom tako dobro znano svojstvo v zdušje, ki spremlja take prirreditve. Pred »Orlom« in »Turistom« so se nakopičili domači in inozemski avtomobili z registrskimi oznakami iz vse države in vse Evrope. Iz njih so izstopali potniki v spremstvu enega ali več psov najrazličnejših pasem. Ta je ponosno vodil svoje miljenice na kratek sprehod po mestu, drugi jih je skrbno zavite v toplo odejo prenesel iz voza v hotelsko sobo; po vsem Mariboru je bilo že dan pred otvoritvijo videti, da se pripravlja nekaj posebnega. Žal je neprijetno, hladno vreme precej motilo razpoloženje.

Razstava je bila na razstavišču Mariborskega Tedna (MT), na vso srečo v pokritem paviljonu, v hali B. Otvoritev je bila v soboto, 7. septembra z dvournno zamudo ob strašnem naliivu. Dež ni prenehal ves čas trajanja razstave vse do razdelitve priznanj in nagrad, 8. septembra popoldne.

Svečani otvoritvi so med drugimi prisostvovali in ob tej priliki spregovorili generalni sekretar Kinološke zveze SFRJ Radovan Zec, predsednik LZS dr. Jože Benigar in predsednik Kinološke zveze Slovenije Franjo Bulc.

Prireditelj razstave je bil Klub za vzrejo športnih in službenih psov Maribor, ki je ob sodelovanju Lovske zveze Maribor razstavo nadvse skrbno pripravil. Posebno je pohvaliti razstavni katalog, ki je bil skrbno urejen in izdan v prikupni obliki in izvrstnem papirju.

Razstave se je udeležilo 368 razstavljalcev, od teh 154 iz SR Slovenije, 21 iz SR Srbije, 30 iz SR Hrvatske, 10 iz AP Vojvodine, 114 iz Avstrije, 17 iz Nemčije, 17 iz Italije, 2 iz Čehoslovaške in po eden iz Švedske, Finske in Anglije.

Lovskih psov je bilo razstavljenih 134, ostali so bili nelovski in službeni psi. Izredna je bila pestrost razstavljenih živali, saj smo našli čez petdeset različnih pasem. Od pasjih velikanov, nemških dog in naših šarplanincev, do mopsa in pritlikavih opič-

Bic — prvak Jugoslavije — Maribor, lastnik Franjo Štibilj, Koper

Foto VI. Pleničar

jih pinčerjev je bilo zastopano vse, kar v pasjem svetu nekaj velja. Med športnimi psi so prevladovali nemški ovčarji. Videti je bilo nekaj zelo lepih in žal tako redkih dalmatincev, prikupnih Collijev, prekrasnih hrtoev in trenutno v zapadnem svetu »modernih« kodrov vseh velikosti in barvnih odtenkov. Med lovskimi psi je poskrbel za posebno atrakcijo nadvse prikupen ameriški španjel. Odlično oceno in priznanje CACIB za to lepo žival je gotovo delno pripisati požrtvovalni negi lastnice.

Ocenjevanje se je vršilo v 13 krogih, sodili so sodniki ing. Marjan Cvenkel, Jurij Verovšek, Venčeslav Jakil, Pavel Cvenkel, dr. Slobodan Pavlovič, Janez Plestenjak, Tibor Lovrenčič, Teodor Drenig, Slavko Kovač in dr. Janko Lavrič ter inozemska sodnika gospa Gertruda Hackl iz Graza in Commandante Paolo Contini iz Firenz.

Popoldne 7. septembra je bil po programu predviden Mednarodni nastop službenih psov na stadionu Branika ob sodelovanju ekip ÖVG iz Graza ter Klubov za vzrejo športnih in službenih psov iz Celja in Maribora. Žal je morala ta zanimiva prireditve zaradi neprestanega deževja odpasti. To je bil tudi za prireditelja, ki si je od nastopa obetal precejšen gmotni uspeh, občuten udarec.

Proslava 40-letnice slovenske športne kinologije je bila v Veliki kavarni ob udeležbi razstavljalcev iz tu in inozemstva. Pri tej priložnosti je bil od DLP odlikovan s častnim zlatim znakom »vodnik« veteran slovenske kinologije, še vedno mladostni in agilni allround sodnik Teodor Drenig.

V naši državi smo že videli razstave z večjim številom razstavljenih psov. Na mariborski razstavi se je posebno ugodno izražala izborna kvaliteta razstavljenega pasjega materiala. Preobširno bi bilo

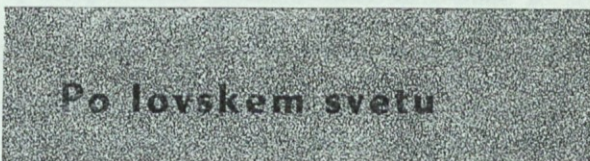

Beka — prvak Slovenije — Maribor, lastnik Maks Turk, Ljubljana

Foto VI. Pleničar

podrobno navesti številna mednarodna, jugoslovanska in republiška priznanja, podeljena najlepšim razstavljalcem. Omejim se zgolj na nekaj vrhunskih priznanj, ki so jih dosegli lovski psi, katerim je bila priznana poleg odlične ocene kandidatura za CACIB in sicer: istrska goniča MUSKA Travnogorska, last Jožka Kalana iz Kočevja in RAZOR Travnogorski, last Jožefa Vesela iz Zamosteca; lovski terier LION Malogorski, last Kinološkega društva Šabac; kratkodlaka nemška ptičarja BENO Trgoviški, last Valentina Jugoviča iz Ptuja in ASTRA, last Alojza Vidoviča iz Maribora; irski seter INGO v. Drollingen, last Dunde Pack iz Graza ter poenter KRIN, last Aleksandra Pajiča iz Beograda.

Razstava psov v Mariboru je bila prav gotovo kinološki dogodek prve vrste, prikaz kvalitetnega napredka naše kinologije, za poznavalca psov pa prava paša za oči. Obžalovati pa je, da je bil zaradi s'abega vremena finančni efekt tako majhen, da z njim ne bo mogoče kriti niti učinkovitih stroškov.

»Gazal, gazal!«

(O gazelah v Sahari)

S. Trček

Oddaljenost se je skrčila na 500 m in bilo je dokončno jasno, da gonjeni gazeli nista dva bolj in manj razvita šamca, kot so to že pet minut trdili Arabci, ampak da je zadnji mladič in sprednja samica. Mladič je mogel biti le letošnji in torej ne več kot tri mesece star.

Še dvajset metrov nas je ločilo od mlečnega mladiča, ki je ves čas slepo dirjal za belo materino zaplato. Tedaj pa se je nenadoma odgnal v desno in si rešil življenje. Vsaj za enkrat! Mater smo po nadaljnjih petih minutah dogonili. Izčrpana se je zgrudila na ostru saharški grušč. Pri tem se je jasno pokazalo napeto vime. Šofer je planil z voza in ji z žepnim nožem prerezal vrat. Zatem se je vzravnal in se ponosno nasmehnil.

Ali bo še mlečnega mladiča mogla in hotela sprejeti druga doječa samica iz tropa?

Sociologija gazel mi ni znana. Če je sploh komu!

Opazovati življenje teh živali je dokaj težko. Specifičnost okolja, ki v njem živi, je opazovalcu kakor tudi klasični obliki lova, nenaklonjena. Kljub temu pa je lahko ugotoviti, da bo ta žival v kratkem popolnoma izginila z neskončnih planjav rumenorjavega grušča in peska sivozelenkastih vadijev.

Vzrok je izumiranje puščave, tiste Sahare, ki je tisočletja ločila dve kulturi dosti bolj kot

Foto S. Trček

Sredozemsko ali Rdeče morje ali v novem veku Atlantik.

V Sahari so odkrili nafto! Že nekaj let je puščavska neskončnost prepredena s sledmi kamionov, grade se stotine kilometrov asfaltiranih cest in naftovodov.

Seveda kljub vsej prodirajoči civilizaciji še lahko umreš od žeje, če na primer zaideš, kot se je zgodilo meni v oblačni aprilski noči. Arabski šofer se je znal sicer orientirati po luni, ki pa je izginila za oblaki. Pri vožnji na sever bi morala svetiti na levi strani voza. Mojemu kompasu si ni upal verjeti.

Po dveh urah slepega kroženja v ogromnih krogih se je moža lotila panika in v obupu je bil pripravljen verjeti celo kompasu. Isti mah pa se je prikazala tudi meglena luna. Z vzdihom olajšanja je zakrmaril proti severu.

Nekontrolirano križarjenje šoferjev, ki se v neskončni ravni spoznajo in posebne lovske ekspedicije so nenehno za petami ostankom nekdanj številne divjadi.

Resda pozna libijska zakonodaja celo zakon o lovu, ki predvideva lovopustne dobe, toda ni organa, ki bi to kontroliral. Za policiste raztresenih postaj po ogromnem puščavskem prostranstvu pomeni gazelje meso prijetno spremembo sicer enolične prehrane. Niti na misel jim ne pride, da bi proti človeku, ki jim je prinesel presno meso in še novice povrhu, nastopali po zakonu. Neprestana, otožna in divja melodija vetra ter morilska vročina med poletnimi brezvetrji ubijata še tistega nekaj čuta dolžnosti pri teh polciviliziranih možeh.

Gazela se zadržuje v vadijih, le 5—10 metrov globljih od valovite planote. O bregovih pri teh strugah ne moremo govoriti. So silno položni, dostikrat tudi po cel kilometer padajo proti dnu. Le-to je največkrat peščeno, z zrcalno gladkimi površinami sedimentiranega, ilovnatega posušenega blata, nanešenega med zimskim deževjem na nižja mesta. Na teh vadijskih tleh uspeva nekaj sivozelene pritlikavega grmičja ali rumene trave, ki daje hrano gazelam. Pitne vode ta divjad ne potrebuje. Zadostuje ji vlaga iz vegetacije.

Živali se zadržujejo v tem pritlikavem grmičju v majhnih tropih 3—10 glav. So nekaj manjše od naše srne. Roglje (podobne gamsjim), ki so ravni, lahno lokasti, le konica je rahlo zavita nazaj, nosita samec in samica. Dlaka je kratka, svetlorjava, na trebuhu bela. Rep pa temen in štrcljast.

Njihova plahost je eden od vzrokov, da tako naglo izginevajo. Drže, kot pravimo lovci, sploh ne. Dvignejo se že 1—3 km pred vozilom. Premikajoče točke na svetlem obzorju so vedno gazele.

Če po urah puščavske enoličnosti posadka voza zagleda take, naglo se premikajoče točke, se z vzklikom »gazal, gazal«, začne gonja. Življenje vsaj ene teh živali se šteje samo še na minute. Navadno se trop loči v dva dela, ko se voz približa na okoli 500 metrov.

Noro poskakovanje avtomobila pri 50 km/h je napor tudi za posadko. Toda to lovsko strast samo še stopnjuje. Sem in tja se zgodi, da posadka, lebdeča med sedežem in streho, odnese manjšo ali večjo fizično in materialno »lovsko škodo«.

Gazele zdržijo gonjo 10—20 minut. Pri tem pretečejo 8—15 km. Za tisto žival, ki si jo je šofer izbral, je njen beg dir v smrt. Nobene možnosti ni, da bi se skrila ali drugače ušla. Navadno se goni le po ena, vedno do izčrpanosti.

Po dveh takih gonjah, ki sem se jih bil — hočeš, nočeš — udeležil, sem lahko ugotovil v obeh primerih razpokana in krvaveča pljuča ter do krvi izrabljene parklje.

Drug način lova je »lovski«. Začne se prav tako kot prvi, le gazelam se čim prej približa na 10—20 m, nakar športni lovci divjad »uple-nijo« s šibrami.

V opravičilo tema načinoma moram pojasniti, da na zalaz ali čakanje tu ni misliti, ker ni nobenega kritja. Pri zalazu bi se moral plaziti 1 km po ostrem grušču in imeti puško, ki bi še na 300 m natančno zadevala.

Morda bo zgrajena cesta zmamila šoferje k direktni vožnji. Zdaj jim je vseeno, če med vožnjo po peščeni pisti, po dolgem in počez, narede poživljajoč ovinek 15—20 km. Tedaj bi gazele imele več miru in bi se lahko spet namnožile. Upajmo tudi, da se bo Libija nekoč vendarle rešila sedanjih na moč korumpiranih in za vsak napredek nezainteresiranih vlad ter da bodo naprednejše administracije poskrbele tudi za divjad.

Toda do takrat bodo gazele gotovo že iztrebili. Šele na novo naseljeni gazelji rod bo morda res užival zaščito gojitvene divjadi. Podobno, kakor je bilo nekoč pri nas z jeleni.

Tobruk, avgusta 1963

Levinja Elza

Po J. Adamsonu: Tatjana Vončina

Nadaljevanje iz št. 7, 1962

Popoldne 14. januarja — Elza je bila pri nas v kampu — se je George hitro odstranil in splezal na neko mesto, od koder je lahko videl mladiče. Bili so trije. Dva sta spala, tretji pa je žvečil neko travo. Pogledal je navzgor z očmi, ki so bile še modro zastrite in zdelo se je, da še ničesar ne vidi. George je napravil par posnetkov; medtem sta se tudi ostala dva mladiča zbudila in lezla okoli. Videti je bilo, da so vsi popolnoma zdravi.

Čez dva tedna pa je Elza sama pripeljala mladiče, da nam jih pokaže. Ravnokar sem nekaj pisala v kampu, ko je pritekel Toto in mi povedal, da se Elza na drugem bregu reke nekam čudno oglašča, kot bi me klicala. Šla sem za njenim klicem ob reki navzgor, dokler nisem prišla na široko peščeno ravnico.

In tedaj sem nenadoma obstala in nisem mogla verjeti svojim očem. Čisto blizu, samo par korakov od mene je stala Elza, z enim mladičem poleg sebe, medtem ko je drugi ravno pogledal iz vode. Tretji, ki je bil še na drugi strani reke, je koracal sem in tja in žalostno cvlil. Elza me je na pol ponosno, na pol v zadregi pogledala z velikimi očmi. Stala sem čisto mirno, medtem ko se je nagnila k mladiču poleg sebe. Potem je šla k onemu, ki je bil ob vodi ter ga nežno lizala in nato odplavala k tretjemu na drugo stran. Oba mladiča sta ji takoj sledila in pogumno plavala skozi globoko vodo. Kmalu je bila vsa družina zopet skupaj.

Elza je počivala pod figovim drevesom, ki je rasel med skalami in njena zlata dlaka se je živo odražala od temnozelenega listja in srebrnega skalovja. V začetku so se mladiči skrivali in le previdno kukali izpod vejevja, toda kmalu je bila rodovednost večja kot strah in prišli so na prosto ter me pazljivo ogledovali. Elza je pomirjevalno godrnjala in splezali so ji na hrbet ter lovili njen, sem in tja mahajoči rep.

Poslala sem Tota po meso za Elzo. Ko ga je prinesel, je hitro priplavala k meni ter pričela jesti. Najpogumnejši od mladičev je priplaval za njo, vendar je takoj zopet odkoracal nazaj v vodo, da bi šel k svojima sestrama. Ko je Elza videla, da plava tam, kjer ni več dna, je skočila za njim, ga prijela za glavo in ga v poduk temeljito potisnila pod vodo. Potem ga je v gobcu držčega prinesla nazaj na obalo. Drugi mladiček se je opogumil in splaval sem.

z glavico ravno komaj nad vodo. Tretji je ostal na drugem bregu.

Elza je prišla k meni in se pred menoj valjala na hrbtu, kot bi hotela svojim otrokom pokazati, da spadam k njim. Pomirjena sta mladička previdno lezla bliže, njihove velike, izrazite oči pa so opazovale vsak Elzin in moj gib. Kmalu sta bila le tri korake od mene oddaljena in težko sem se vzdržala, da nisem stegnila roke in jih pobožala. Nek dober poznavalec živali me je namreč opozoril, da ni varno dotikati se mladiča, če sam ne da za to povoda.

Medtem je tretji mladiček še vedno žalostno cvlil na drugi strani brega in končno se ga je Elza usmilila ter v spremstvu ostalih dveh mladičev, katerima je plavanje očitno ugajalo, splavala nazaj.

Skoraj celo uro sem opazovala, kako so se vsi skupaj na drugem bregu igrali. Elza jih je nežno božala in se z njimi tiho pogovarjala ter jih ni spustila z oči. Kakor hitro se je kateri preveč oddaljil, ga je takoj pripeljala nazaj.

Potem sem poklicala Elzo. Odgovorila mi je in bila je takoj pripravljena da pride k meni. Tokrat so vsi trije otroci prišli z njo. Najprej jih je vse tri po vrsti polizala, potem pa je prišla in se ljubeznivo smukala okoli mene. Da bi

Foto S. Lenardič

Foto V. Dvoršek

mladičem pokazala, da sva dobri prijateljici, se je valjala v pesku, lizala moj obraz in me končno še objela. Vsi trije so naju iz gotove razdalje z zanimanjem in začudenjem opazovali, vendar odločeni da ne pridejo preblizu.

Zatem je Elza šla k mrhovini in pričela žreti, medtem ko so mladiči lizali in trgali dlako. Bilo je pač njihovo prvo srečanje s plenom. Po vsem videzu so bili stari približno 6 tednov. Bili so v odlični kondiciji in čeprav so bile njihove oči še vedno preprežene z modro kožico, so gotovo že dobro videli. Spol se še ni dal razločiti, toda

opazila sem, da je bil eden od mladičev, ki je imel najsvetlejšo dlako, mnogo živahnejši in bolj radoveden od ostalih ter posebno navezan na mater. Vedno se je tesno stiskal k njej in jo objemal s svojimi šapami. Bila je dobra in potrpežljiva z njimi in dovolila jim je, da so plezali po njej in jo cukali za ušesa in rep.

Ko se je stemnilo, je Elza napeto poslušala in potem odpeljala mladiče s seboj v grmovje. Takoj zatem sem slišala, da jih je dojila.

Vrnila sem se v kamp in tam me je že čakala Elza z mladiči. Šla je za menoj v moj

šotor, se vrgla na tla in poklicala mladiče, toda ti so ostali zunaj in cvilili. Čez kratek čas je šla k njim in jaz z njo. Vsi skupaj smo sedli v travo in Elza jih je zopet pričela dobiti, pri čemer se je naslonila na mene in me z eno tace objela. Čeprav je sedaj bila mati, je bila prav tako nežna in zaupljiva do mene kot prej in očitno je želela, da svojo srečo deli z menoj.

Družinska slika

Čez štiri dni sva ji z Georgom kotela vrniti obisk, vendar je Elza imela ta najin obisk za nekaj drugega od onega, ko je ona prišla k nam. Ko smo se glasno govoreč, da bi ji s tem naznanili svoj prihod, približevali, se je Elza nenadoma pojavila pred nami, obstala in nas gledala. To ni pomenilo dobrodošlice in ko smo šli naprej, je naenkrat sedla in položila ušesa nazaj. Bilo nam je jasno, da ne smemo napraviti nobenega koraka naprej. Upoštevali smo njeno željo, kajti vedeli smo, kaj pomeni, če se lev postavi v prežanje.

Pri svojih obiskih v kampu pa je bila Elza tako ljubezniva kot vedno, morda le nekoliko manj razposajena kot preden je imela mladiče. Proti črncem je postala bolj neprijazna. Če sta se Nuru ali Makedde približala mladičem, je položila ušesa nazaj in jih z napol priprtimi očmi ostro opazovala. Meni je popolnoma zaupala, včasih je mladiče pustila celo v mojem varstvu, kadar je šla k reki pit. Svoje nagnjenje do Georga je pokazala s tem, da je, posebno kadar je deževalo, šla v njegov šotor in legla na njegovo posteljo. Potem je mladičke poklicala k sebi, vendar je bil le najmanjši toliko pogumen, da ji je sledil. Ostala dva sta ostala zunaj, očitno je bil prirojen strah pred človekom tako velik, da sta raje prenesla mrzel dež.

Ščasoma smo ugotovili, da sta dva od mladičev samca in eden samica. Črnci so krstili predrznega in pogumnega samčka Jespah; mi pa smo imenovali njegovega brata Gopa (kar pomeni plah) in njegovo sestro mala Elza.

Jespah je imel najsvetlejšo dlako, bil je enakomerno rašččen, imel je špičast nos in tako povešene oči, da so dajale njegovemu obrazu mongolski izraz. Ni bil samo najbolj pogumen, tvegav in radoveden, ampak tudi najbolj nežen od vseh treh.

Tudi njegov brat Gopa je bil ljubeč, imel je na čelu temne lise, toda njegove oči niso bile tako svetle in odprte kot Jaspahove, ampak motne in škilave. Noge je imel kratke in debel trebuh. Neumen ni bil, ampak bolj počasen in ne tako korajžen.

Mala Elza je bila prav taka, kot je bila njena mati v tej starosti in je po pravici nosila njeno ime. Imela je isti izraz, iste barve in isto vitko postavo. Tudi njeno obnašanje je bilo prav takšno in zato smo upali, da se bo tudi njen

značaj razvil v istem smislu. Vedela je, da bo po svoji moči zaostajala za svojima bratoma, vendar je to nadomestila s svojo prebrisanostjo.

Mladičev najljubši prostor za igranje ob poznih popoldnevih je bil kraj ob robu reke ob neki podrti palmi. Tu smo o njih napravili mnogo posnetkov. Včasih so se topli za kos lesa, včasih so se skrivali. Velikokrat je prišlo med njimi do majhnega pretepa, ki se je končal tako, da je slabši ležal na hrbtu in molel vse štiri v zrak. Elza se je večinoma igrala z njimi in kljub svoji teži skakala okoli kot mladič.

(Se nadaljuje)

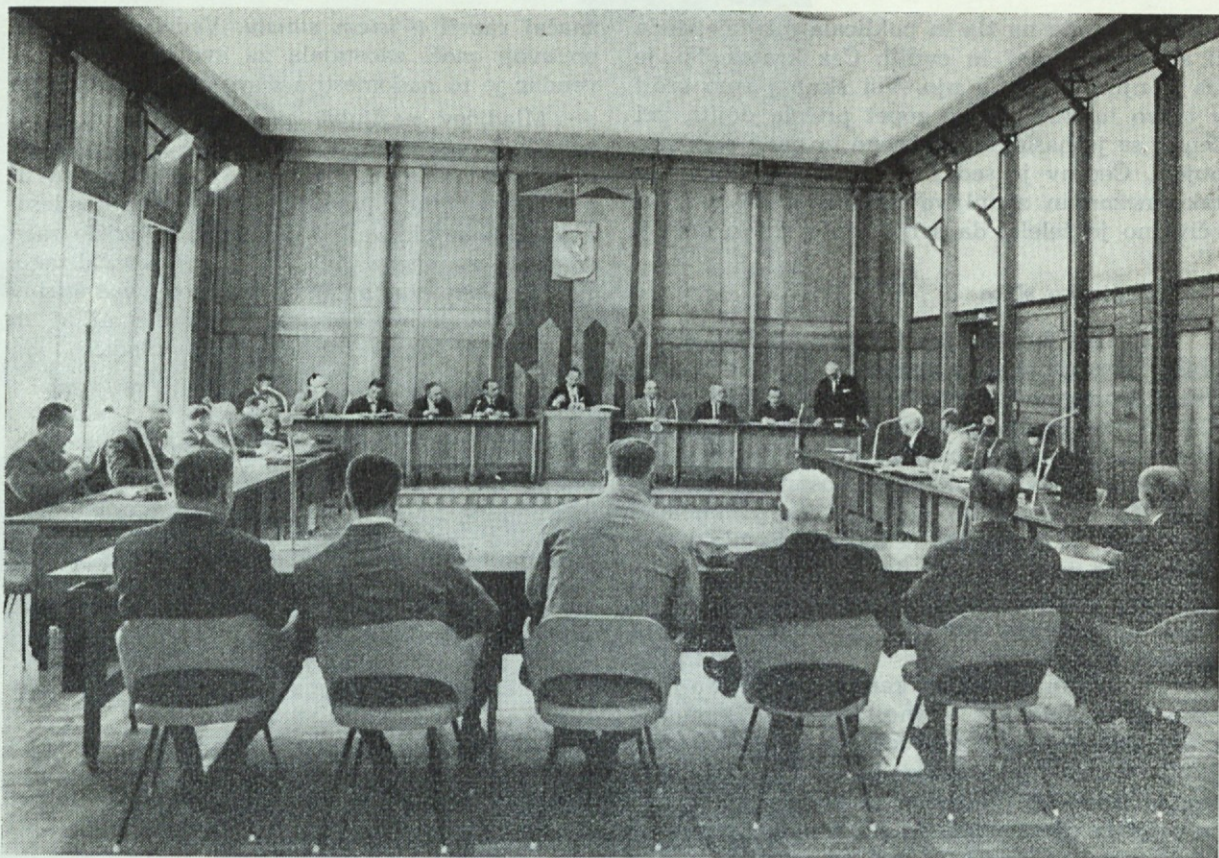
Iz lovske organizacije

Medpokrajinska lovska konferenca v Gorici

Rastko Bradaškja

Tradicionalna vsakoletna medpokrajinska lovska konferenca obmejnih lovskih organizacij Italije, Avstrije in Jugoslavije je bila letos že dvanajsta po vrsti; izvedli so jo Italijani v Gorici. Udeležili so se je predstavniki pokrajinskih lovskih organizacij iz Lienza (Vzhodna Tirolska, Avstrija), iz Celovca (Koroška, Avstrija), iz Graza (Štajerska, Avstrija), dalje predstavniki pokrajinskih sekcij italijanske lovske organizacije iz Trenta, Bolzana, Udin, Trsta in Gorice, predstavniki državnega gozdnega podjetja in lovskega rezervata iz Trbiža (Italija), in končno Jugoslovani. Ker je organizator število članov posamezne delegacije omejil na tri osebe, so bili v slovenski delegaciji predsednik LZS dr. Jože Benigar kot njen vodja, člana pa še Miloš Kelih iz Kranja in Rastko Bradaškja iz Kopra.

Konferenca je bila v nedeljo, 15. septembra 1963 v Gorici v Italiji. Začela se je pravzaprav že dan poprej, v soboto, ko je prireditelj povabil vse delegacije v Gradež (Grado), kjer je bil uradni sprejem, nato pa izlet po laguni okoli Gradeža, obisk otočka Barbana, kjer so nam pokazali štirinajst stoletij staro kapelo in lepo baziliko. Nato so nas peljali na obisk v lovišče gostitelja-predsednika goriške lovske sekcije, advokata Luzzattija. Po improviziranem lovu na močvirske ptice smo šli še na večerjo v lepo restavracijo v zaselku Pineta pri Gradežu, od koder smo pozno ponoči prišli spat v hotel San Marco. Sprejem je bil tako prisrčen, tako domače lovski in med lovci treh narodnosti tako tovariški, da je dal ton celotnemu srečanju, ki je zato z uradno konferenco vred tudi poteklo v znamenju prijateljskega sodelovanja in zaupanja, kot še nobeno doslej. Niti ena senca ni motila odkritosrčnega delovnega vzdušja na glavni seji, ki je zato potekla naglo in v redu, čeprav je zmanj-

kalo časa in smo mnoge probleme pretresli še potem med obiskom na goriškem gradu in med kosilom.

K tako odličnemu razpoloženju so prireditelji pripomogli predvsem z originalno idejo, da so veseli del letošnjega sestanka tempirali pred uradnim celom konferenčno. Pri tem so si privoščili originalno in uspelo šalo, za katero smo račun poravnali trije slovenski predstavniki, čeprav cena ni bila visoka in smo se sami še najbolj nasmejali. Toda o tem pozneje.

Konferenca je bila v sejni dvorani deželne (pokrajinske) uprave na Corsu v Gorici. Lepo urejena in tehnično dognana — vsak govornik se je lahko poslužil svojega mikrofona pred seboj na mizi — je tudi dvorana doprinesla k hitrejšemu poteku sestanka. Dobra del je k temu pripomogla tudi naša delegacija, ker nismo vztrajali na prevajanju — čeprav so bili organizatorji na to pripravljeni. Naš referat, ki ga je dr. Benigar prebral v slovenščini, pa smo imeli prevedenega v nemščino in italijanščino, tako da so se lahko vsi udeleženci konference sproti seznanili z njegovo vsebino.

V ospredju je bilo predvsem poročilo o hudi škodi, ki jo je pretekla zima prizadela veliki divjadi, zlasti gamsom. Proti pričakovanju te škode ni bilo na vzhodnem Tirolskem, kjer so sicer imeli hud mrz, toda brez velikega snega. Mi smo v zimi izgubili kar 640 gamsov. Podobne izgube so imeli tudi Korošci, medtem ko Štajerci razen tega tudi pri srnjadi. Brez izjeme je zima povsod hudo obračunala z jerebicami. Korošci so na primer ostali kar brez njih in so že na konferenci prosili za pomoč nas in Italijane. Žal je tudi v Sloveniji letos stalež jerebic klavrn.

Pri bolezni divjadi je bilo govora, kot navadno, o gamsjih garjah, slepoti, raznih parazitih in podobnem. Omenili smo tudi izboljšanje glede zajčje

bruceloze na našem obalnem področju. Vsi so tudi ugotavljali napredek v postopnem večanju staleža divjadi, izvzemivši zadnjo zimo. Italijanski sosede so tarnali nad zmanjševanjem lovnih površin zaradi intenzivne izgradnje cestnega omrežja, stanovanjske izgradnje in rasti industrije.

Največ časa pa so italijanski lovci posvetili svojim neurejenim razmeram v lovstvu zaradi pomanjkanja skoraj vsake lovske zakonodaje. Italija ima milijon lovcev. Vsak lahko dobi orožni list, nabavi orožje, plača določeno takso, lovno pristojbino, in že lovi kjerkoli. Spričo takšnih razmer seveda ni nič čudnega, če že v kratkem času, ko se odpre lov, ni nikjer več repa. Prve dni nastane divje streljanje vseprek, da ne gre brez mrtvih lovcev: lani 30, letos pa »samo« 12 — prvi dan lova! Italijanska lovska organizacija se na vse načine prizadeva za uveljavljanje naprednejšega lovskega zakona.

Neprijetno zadevo je naši delegaciji iznesel član delegacije iz Vidma (Udine). Na njegovem področju je namreč Savez lovačkih društev Pula nastavljal (v Pordenonu) svojega pooblaščenega zastopnika, preko katerega se zdaj italijanski lovci, ki bi želeli loviti v Hrvaški Istri, edino lahko obračunajo za dnevni ali sezonski lov na podlagi povšalnega plačila. Ugotovili pa so, da je tisti zastopnik špekulant, ki za dvojno ceno prodaja pravico do lova pri Puljčanih. Namesto za poldrugi milijon lir, kolikor je bila postavljena cena, je sam iztržil za lovišče dvojno ceno — Ponavlja se stara, lanska zgodba, zaradi katere verjetno celo ni prišlo več do realizacije sodelovanja in izenačenja lovnih pogojev za inozemce na področju vsega Slovenskega primorja in obeh Ister. Dr. Benigar, kot predsednik zvezne komisije za lovski turizem, je obljubil za-

devo preiskati in potem obvestiti videmsko sekcijo, ker ne more biti dveh različnih postopkov za lovski turizem v Jugoslaviji .

Z dogovorom, da bo prihodnje leto organizator konference Slovenija, je bil sestanek uradno končan. Udeležence konference pa je še povabil in sprejel na goriškem gradu župan Gorice, ki ga je zastopal njegov namestnik. Razkazali so nam goriški grad in razložili njegovo zgodovino. Nato smo se pri kosilu na Corsu spet porazgovarjali o zadevah, ki jih nismo utegnili povsem razčistiti na dopoldanski konferenci. Pozno popoldne so se udeleženci razšli z obljubami, da se bodo najpozneje leto osorej spet sešli nekje pri nas, če se že prej ne srečajo na kakem lovu.

Za spomin so nam organizatorji konference dali razen turističnega gradiva o Gorici in goriški provinci tudi lepo, v kristal vdeleno miniaturno plaketo mesta Gorice in ploščico z navedbo datuma in kraja konference. Razen tega so posameznim delegacijam dali tudi lepo srebrno odlikovanje pokrajinskega olimpijskega nacionalnega komiteja Italije (italijanska lovska federacija je sestavni del C. O. N. I.). Prireditelji so se svojim gostom izkazali z vsestransko in največjo pozornostjo.

***

Omenil sem šalo, ki so si jo prav po lovsko privoščili z nami naši gostitelji, ki je vredna, da jo zapišem. Povod je bil sobotni popoldanski oziroma večerni lov na močvirne ptice — race, neke potapljavke, neke vrste kozice, le da so precej večje. Pravijo jim »vitezi Italije« (Cavallieri d'Italia). Bila pa je še cela vrsta drugih vodnih ptic. Na obisku v lovski rezidenci advokata Luigija Luzzatta nas je ta po vrsti vabil na lov na te močvirnice v lagunah, v tem neskončnem plitvem močvirju, polnem rastlinja. Govorili se namreč o nekakšnih čebrih — trije da so in zato lahko gremo hkrati trije na lov. Dali so nam škornje in pelerine, pa seveda puške in municijo — po dvajset nabojev z deseticami. Pred mrakom so čuvaji Lienčana, Jožeta in mene v plitvih čolnih prepeljali k čebrom. To so velike betonske cevi meter premera in prav toliko globoke, vkopane na otočkih sredi brezmejnne vode, tako da mole le nekaj centimetrov nad vodo.

Sedel sem v čeber na pripravno klopico, nabil puško in se začel ozirati okoli sebe. Pred menoj so v vodi plavale umetne race — kak ducat jih je bilo. Nisem se še dobro ogrel in niso me še začeli nadlegovati roji komarjev, ko je že letela mimo skupina »vitezov« z značilnim čivkanjem. Vajen svoje lahke dvajsetke, se mi je zdela izposojena dvanajstka kakor top — in tudi počilo je tako, ko sem stisnil med mimo letečo eskadrilo viteških dolgokljuncev. Na moje veliko presenečenje sta kar dva padla v vodo. Pozneje sem sklatil še dva, a se je eden izgubil v močvirnem rastju, visokim skoraj dva metra. Požgal sem osem nabojev in streljal sem predaleč, ker se je že temnilo in je bilo že težko določiti razdaljo. Pa tudi moja »boroveljka« dalj nosi, kakor sem ugotovil. S čuvajem sva pobrala plen in odpeljal me je nazaj proti »bungalowu«.

Grmelo je tudi na drugi strani — pri Jožetu in Lienčanu, vendar sta imela slabši pogled in je zgolj Jože pobral kot dober golob veliko črnobelo ptico, po perju še najbolj podobno sraki.

Gostitelj nas je pričakal v svoji lovski hiši in nam postregel s pravim škotskim viskijem, ki se je v večernem hladu prav prilegel. Ostali gostje so že

poprej odšli, nas pa je gospodar najprej z motornim čolnom, potem pa z avtom prepeljal v Pineto, kjer je bila skupna večerja.

Bilo je izredno razpoloženje — poleg nas ● v sosednem prostoru svatovali in željam za bodočo srečo smo se pridružili tudi lovci. Ob tokajcu in samo ribjih jedeh se je razpoloženje naglo dvignilo in bilo je zdravic in dobrih želja za mir in sodelovanje na vse strani. Manjkalo ni tudi pozivov »do dna«. Gostitelj Luzzatto se je za prijetno in vedno bolj »mokro cvetoče« nastrojenje svojih gostov naravnost žrtvoval.

Končno je nas tri Slovence in še delegata iz Vidma ljubeznivi Prinčič iz Gorice pobasal v svoj avto in nas zapeljal v Gradež. Preden smo šli v hotel San Marco, kjer so nas čakale postelje, smo se ustavili še v kavarni. To je bilo potrebno, da so nam utegnili pripraviti presenečenje z originalno lovsko šalo. Po formalnosti pri vratarju smo se odpravili vsak v svojo sobo. Seveda nismo vedeli, da z nasprotnih oken oprezajo radovedne oči, kaj se bo zgodilo. Da je bilo radovednejem veselje nekoliko skaljeno, je bila kriva dobra pijača in nekaj utrujenost. Jože in Miloš sta se slekla brez posebnih ceremonij, zarila v posteljo in takoj zaspala, ne da bi karkoli opazila. Jaz sem legel v pižami kar vrhu odeje in jel pregledovati gradivo, ki so nam

Pri goriškem županu na gradu

Foto R. Bradaškja

Iz poročila predsednika Rastka Bradaškja na VIII. rednem občnem zboru LZ Koper, 17. avgusta 1963

(To nekoliko skrajšano poročilo objavljamo hkrati kot primer, kakšna naj bodo taka poročila.)

Že v poročilu Upravnega odbora naše zveze Koper smo obdelali nekaj osnovnih črt iz dela tega organa. Pri tem je upravni odbor poudaril, da ne gre toliko za hvalo opravljenega dela, ki ga res ni bilo malo, marveč predvsem za ugotavljanje napak in pomanjkljivosti v tem delu glede na zlato resnico, da se prav na napakah učimo. Zato lahko damo samo objektivno priznanje za ustrezno dobro opravljeno delo vsemu kolektivu oziroma organom lovske zveze Koper in pri tem morda izrečemo še posebno pohvalo in zahvalo nekaterim članom teh organov. V enaki meri velja to tudi za upravne organe v področnih lovskih družinah. Vendar smo dolžni te ugotovitve analizirati skozi prizmo dela in stanja v naši lovski organizaciji kot celoti, s posebnim ozirom na rezultate dela. Ti rezultati pa se predvsem zrcalijo v organizacijskem stanju posamezne lovske družine in naše celotne zveze ter v gospodarskem stanju te naše organizacije, stanju naših lovišč, ali revščini v njih, v njihovi urejenosti in upravljanju ter perspektivnem razvoju. Ob tem ne moremo računati samo z gospodarskimi možnostmi materialnega razvoja naših lovišč, marveč moramo predvsem upoštevati subjektivne sile našega lovca kot nosilca tega materialnega razvoja ob njegovem prostovoljnem delu. Res je, da vsem tem obsežnim zahtevam upravljanja in gospodarjenja, ki smo jih lovci prostovoljno vzeli na rame, stoji nasproti samo športni užitek lova in narave brez iskanja kakršnekoli materialne koristi ob načelu, da je divjad splošno ljudsko premoženje, do katerega imajo enake pravice vsi državljani.

Že ugotovitev, da je treba za delo v lovski organizaciji pohvaliti in dati priznanje posameznim članom po lovskih organizacijskih enotah, skriva v sebi kritiko izrazite individualnosti pri tem delu, hkrati s kritiko pomanjkljivega ali celo sploh odsotnega kolektivnega dela in kolektivne odgovornosti. Pri tem gre mnogokje za vedno večjo pasivnost in nezainteresiranost večine članov v zadevah upravljanja in zlasti poslovanja ter le nekoliko manj v zadevah gospodarjenja v loviščih. Še vedno se kaže največja zainteresiranost članstva pri obravnavanju dajatev, izvajanja lova in pogojev za prisvajanje plena. Šele nato pride zanimanje za upravljanje, gojitev divjadi, ureditev lovišč, varovanje reda in divjadi, za disciplino, lovski turizem in prav nazadnje za poslovanje lovske družine ter za njene organizacijske probleme, administracijo, finančno poslovanje in za povezavo v gospodarsko in upravno življenje svoje občine.

Tako sloni vse delo skoraj izključno na redkih posameznikih, medtem ko se ostali člani zanašajo na tiste, ki so jim na občnem zboru poverili svoje zaupanje. Pri tem pa vsi pozabljajo, da smo na občnih zbora govorili tudi o tem, da brez kolektivnega sodelovanja vsega članstva ne more biti dobrega gospodarjenja, ne more biti napredka. Če potem v posamezni lovski družini odpovedo še tisti redki posamezniki — in prav nič čudnega ni, če

»Vitez« v postelji

Foto R. Bradaškja

ga dali gostitelji pri večerji. Zmogla pa je tudi mene utrujenost in zaspal sem kar pri luči in vrhu odeje.

Zjutraj sem se rano zbudil in vesel lepega vremena, se oblekel in šel buditi Miloša in Jožeta, kakor smo se dogovorili.

Miloša sem moral res zbuditi, ker je spal v zatemnjeni sobi. Takoj je odprl in še za vrati hitel: »Poglej, kaj sem našel v postelji. Vse je krvavo. Ptica — pa še brez glave je! Najprej sem pomislil... pa nič ni podoben...« in se smejal na vsa usta. Takoj sem spoznal enega od sinočnjega plena. Nekaj mi je šinilo v glavo in hitro sem stopil nazaj v mojo sobo in odgrnil odejo. In res — na snežni belini je tudi v moji postelji počival eden izmed uplenjenih »vitezov«. Naglo sem napravil foto posnetek, ga nato pokrtil, da naj naprej v miru leta po večnih loviščih.

Šel sem buditi še našega predsednika. Seveda sem bil prepozen in dr. Benigar je bil že oblečen. Povedal sem mu Miloševo in svojo prigodo o družbi v postelji, za katero vse do jutra nisva niti vedela. Seveda se je na ves glas smejal in hvalil prireditelje, kako so znali pripraviti prijetno vzdušje za začetek konference. Nenadoma pa ga je smeh minil in naglo je odgrnil svojo posteljo. Tudi njegova je bila vsa krvava in sredi vsega se je valjal pogaženi »vitez«.

Zdaj sem se seveda smejal jaz, Jože pa je že odpenjal hlače. »Spal sem kar brez pižame, poglej no, če se me ni tisti vitez ponoči preveč tiščal.«

Pa še kako! Moral se je preobleči — še dobro, da je bil namenjen na daljšo pot in je imel perilo s seboj. Krohotali smo se, da so se nam solzile oči.

Gostitelji so nas prosili za zamero, ki je seveda ni bilo, ker je bila res dobra šala. Šele pozneje jim je Jože žugal:

»Le glejte, da mi boste šli za pričo, če bom imel zaradi tega kakšne družinske zapetljaje...«

Potihem pa smo obljubili, da jim prihodnje leto vrnemo, seveda v imenu lovskega tovarištva in prijetnega razpoloženja na prihodnjem sestanku.

Foto S. Lenardič

še sami vržejo puško v koruzo — pride seveda do zastoja poslovanja in takšna lovska družina postane cokla v celotnem kolesju naše lovske organizacije.

Imeli smo nekaj takšnih, celo hudih problemov z našimi lovskimi družinami, ki smo jih reševali skoraj izključno s posamezniki. Vprašati se moramo, kaj so posamezne prizadete lovske družine storile, da bi ugotovile individualnega krivca ali svojo kolektivno odgovornost za te napake, za ta zastoj. Kolikor nam je znano, tega v nobeni lovski družini niso vzeli niti v misel in niso nikogar poklicali na odgovornost.

To je že skozi vsa leta rak rana naše lovske organizacije. Kaže pa predvsem na pomanjkljiva pravila in druge predpise v naši organizaciji, saj praktično tudi naša zveza nima v rokah učinkovitih sankcij, zlasti ne materialnih, da bi lahko krivce za neizpolnjene obveznosti kaznovala — razen seveda najhujše kazni, to je, razpusta lovske družine in odvzema lovišča. Osnutek novega lovskega zakona sicer predvideva v tem smislu določene izboljšave, vendar pa bi bilo treba pozitivno spremeniti predvsem pravila in poslovniške. Vsekakor je dejstvo, da je naša lovska praksa daleč prehitela splošni državni razvoj na tem področju, ker osnutek zveznega zakona šele zdaj predvideva določbe, ki jih mi že zdavnaj praktično izvajamo. Po drugi strani pa ni noben napredek, če tudi v lovskem pogledu bremenimo državno upravo z dodatno birokracijo in upravnim aparatom. To bi bilo v diametralnem nasprotju z dialektičnim naukom o razvoju človeške družbe in v pogledu odmiranja funkcij države — torej v nasprotju z načelom samoupravljanja.

Zato naši lovski organizaciji na današnji stopnji doseženega razvoja demokratičnega samoupravljanja ne morejo iti v račun nekatera določila v osnutku novega zakona, pa čeprav so samo alternativna. Nekatera določila v osnutku novega lovskega zakona odrekajo namreč naši lovski organizaciji zrelost, ki smo si jo že davno pridobili z našimi izkušnjami, ki so kljub nekaterim pomanjkljivostim privedle do velikih uspehov. Ti se zrcalijo predvsem v stanju naših lovišč in trdnosti naše organizacije. Če samo dejstvo, da tako odkrito in brez pridržkov obravnavamo naše napake in objektivno ocenjujemo naše delo, govori o naši

zrelosti in naših prizadevanjih, da že pridobljene izkušnje še izpopolnimo in razvijemo naše lovstvo v skladu z razvojem naše družbe. Prav zato in da v bodoče še bolj opravičimo takšno naše stališče, bo potrebna maksimalna mobilizacija vseh subjektivnih sil, se pravi, slehernega našega človeka, za dosledno izpolnjevanje vseh postavljenih nalog.

Da bi zagotovili razvoj v tej smeri, bomo morali misliti tudi na selekcijo naših vrst. Res je vsakemu državljanu zajamčena pravica vstopa v lovsko organizacijo, oziroma do lova. Toda le pod določenimi pogoji in ob izpolnjevanju dolžnosti in obveznosti, ki jih družba od njega terja, to je, da se lovstvo kot športna, rekreacijska in gospodarska panoga lahko obdrži in dalje razvija. Ker so pa spričo tega naloge in delo zahtevnejše, moramo postati tudi mi kot organizacija zahtevnejši do svojega članstva oziroma članov, ki bi se nam hoteli pridružiti kot člani.

Kot športna organizacija smo lahko nekje res enaki drugim sorodnim organizacijam. Ker pa upravljamo z materialnimi dobrinami znatne vrednosti — in to na višji stopnji družbenega razvoja, delavskega samoupravljanja in celo na prostovoljni osnovi — smo izenačeni z drugimi gospodarskimi organizacijami, katerih delavci prav tako upravljajo, razvijajo in ustvarjajo nove materialne dobrine. Razlika je le v tem, da delavci v drugih panogah gospodarstva stimulira po delovni storilnosti pridobljeni osebni dohodek oziroma sredstva za preživljanje, medtem ko lovci mimo upravljanja in vloženega prostovoljnega dela prispevamo še del svojih osebnih dohodkov za pokrivanje funkcionalnih izdatkov naše organizacije.

Seveda sem ne smemo šteti izdatkov za odkup uplenjene divjadi, ker z njo dobimo materialno protivrednost. Pač pa moramo med izdatke šteti svojo lovsko opremo, orožje, municijo in vse druge dajatve v zvezi z izvajanjem lova. Zato je nujno, da lovcu ob doslednem obračunavanju njegove lovske dejavnosti ta izvrta občutno luknjo v žep oziroma družinski proračun. Žal ta doslednost še ni povsod do kraja uresničena — posebno ne po naših tako imenovanih slabših lovskih družinah. V bistvu pa je vse v gornjem smislu postavljeno na zdravo osnovo in se vedno bolj bližamo uresničevanju teh načel.

Za hitrejšje napredovanje po načrtani poti je potrebno, da lovske družine posvete posebno skrb svojemu naraščanju. V upravne odbore je treba pritegniti čim več mladih, delavoljnih članov. Zelo razveseljivo je, da so zadnji lovski izpiti dvignili na površje celo vrsto mladih ljudi kot izredno perspektivne kadre v posameznih lovskih družinah. Pokazali so solidno znanje, veliko novih pogledov na upravne in gospodarske zadeve svoje družine in hkrati veliko pripravljenost za delo, zlasti glede gojitve divjadi, vzgoje psov in lovsko pravičnega lova. Po drugi strani pa lahko trdimo, da je po lovskih družinah zlasti med izrazito starimi člani mnogo konservatizma in preživelih pogledov na lov, divjad in lovsko organizacijo, še polno nezaupanja do mladih ljudi in zato tudi nasprotovanja njihovim pobudam. Trdim, da vse nasprotovanje izhaja predvsem iz dejstva, da se stari lovci čutilijo prizadete v svojih namišljenih pravicah in koristih, ker mislijo še vedno kot nekdanji zakupniki, da so s plačilom družinske članarine in morebitnega lovnega pavšala kupili tudi pravice do vsega plena in drugih dobrin. Iz tega je tudi izhajalo nekdanje ozko zapiranje lovskih družin samih vase, zapiranje svojih vrst pred občani iz središč in se je gojila vsa patriarhalnost in familijarnost v organizaciji z zatiskanjem oči pred napakami članov družinske skupnosti. To preživelo miselnost smo uspeli tudi na našem področju v zadnjih letih skoraj popolnoma izkoreniniti, da nima več vpliva na lovsko politiko. Da končno pridemo na zeleno vejo, moramo predvsem pomagati omenjenim mladim, delavoljnim in strokovno sposobnim kadrom do odločilne besede v lovskih družinah. Iz lastnih izkušenj vem, da so prav tako kot mladi lovski pripravniki znanja potrebni tudi stari lovci, čeprav so po neki obzirnosti izpitne komisije le prišli do spričevala o opravljenem lovskem izpitu. Zato bo ena izmed važnih nalog lovske organizacije prav poživitev dela na prosvetnem področju in dviganje strokovne usposobljenosti vsega članstva.

Slabo luč meče na ta prizadevanja odziv lovskih družin na poziv naše izpitne komisije, naj za letošnji izjemni jesenski rok prijavijo svoje kandidate in potrebe po predavateljih, oziroma naj poročajo, kaj so napravile za pomoč tem svojim kandidatom za lovske izpite.

Brez dobre čuvajske službe si ne moremo niti zamisliti dobrega upravljanja, dobrega lovišča in sploh dobre lovske družine. Zato moramo vztrajati pri svojem sklepu, da mora imeti vsaka področna lovska družina poklicnega čuvaja. Proti kršilkam tega sklepa pa je treba uporabiti učinkovite sankcije, predvsem odvzem možnosti za lovski turizem, posebno še zato, ker si ravno lovskega turizma ne moremo zamisliti brez čuvaja v lovišču. Da bi zagotovili dobro čuvajško službo in omogočili ustrezno kvalifikacijo ter status lovskim čuvajem, bo treba izvesti tečaj in izpite za lovske čuvaje, jih zapriseči in uradno nastaviti.

Zaradi dosedanjih negativnih izkušenj v poslovanju lovskih družin je treba prav tako v najbližji bodočnosti organizirati posebne strokovne seminarje za upravljavce po lovskih družinah, ločene po panogah oziroma službah, kot so tajniška, blagajniška, gospodarstvo, kinologija, lovski turizem in prosveta. Ne bo škodilo, če bi se vsaj nekaterih seminarjev udeležili tudi starešine lovskih družin.

Pomembna naloga je tudi aktivizacija vseh komisij upravnih odborov tako po lovskih družinah kot v zvezi. V vse delo pa je nujno treba uvajati več sistematičnosti, predvsem pa več strokovnosti in tudi znanstvenega dela. Pri tem nam ni treba iskati novih poti. Treba je le vse pozitivne izkušnje uporabiti in svoje sile trošiti zgolj na konkretnih, specifičnih lastnih problemih lovskega gospodar-

jenja in gojitve divjadi. Raziskovalno delo za našo lovsko organizacijo naj za plačilo opravijo zunanji strokovni sodelavci, ki nam bodo dali občasna strokovna navodila. Za posebne napore in znatno izgubo časa pri opravljanju funkcij v lovski organizaciji je treba tudi ustrezno nagraditi voljene člane upravnih organov lovskih družin in zveze. Pri strokovnjakih nam plačana storitev zagotavlja dobro kvaliteto naročenega dela, pri voljenih organih pa je, čeprav skromna nagrada priznanje in stimulacija za čimboljše delo. Že v bližnji prihodnosti bo treba v zvezi z novim lovskim zakonom na tej osnovi začeti z izdelavo osnutka novih pravil in poslovnikov lovskih družin in vse naše lovske organizacije, spremljati izvajanje bonitiranja, izdelati pregledne karte lovišč, urediti stalež divjadi in lovske naprave, izdelati stvarne osnove za perspektivni razvoj lovstva, letne lovske gospodarske načrte z najtesnejšim sodelovanjem ustreznih občinskih forumov in podobno.

Sploh bo treba odnose med našo organizacijo in občinskimi forumi postaviti na popolnoma novo osnovo in se tudi v tem pogledu premakniti z mrtve točke. Resničen napredek lahko pričakujemo šele tedaj, ko bodo naši letni gospodarski načrti postali del splošnega občinskega družbenega načrta. V teh okvirih bo potem veliko lažje najti tudi skupni jezik s kmetijskimi in gozdarskimi organizacijami, ker si nikakor ne moremo ločeno zamišljati dela ene ali druge organizacije, ne da bi vsaka izmed teh morala nujno upoštevati koristi vseh treh.

V skladu z bonitetnimi pogoji je treba urejevati lovišča in se truditi za doseg idealnega staleža ustrezne divjadi. Dosledno je treba izvajati selekcijo divjadi, njeno rajonizacijo, redni in gojitveni odstrel, odlov in vlaganje za osvežitev krvi.

Pri teh naših naporih so pokazale lovske organizacije vseh republik izredno zanimanje za naše težave in stremljenje, zlasti iz SR Hrvatske. Pri tem je pa naša lovska zadruga igrala docela negativno vlogo, čeprav ta kot svoj obratni kapital uporabljala še vedno naše deleže in sredstva vseh slovenskih lovecev. Treba bo tudi v tem pogledu analizirati stanje in sprejeti ustrezne ukrepe, da se pojmi okrog termina zadruga in njene vloge razčistijo. Hkrati pa smo dolžni ob tem vso zahvalo za pomoč tudi upravnemu in izvršnemu odboru Lovske zveze Slovenije in prizadevanju njegovega predsednika dr. Jožeta Benigarja ter lovskemu sektorju Republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo.

Naš dolg skupnosti bo še naprej nadaljnje razvijanje in izpopolnjevanje lovskega turizma do čedalje bolj izgrajenih oblik in odnosov. V tem pogledu smo že prerasli svoje otroštvo in razvijamo lovski turizem v koraku s splošnim napredkom lovstva. V turizmu naše dežele dobiva vedno večji pomen tudi lovski turizem. Ta bo verjetno močno okreplil zanimanje občin za gospodarjenje v področnih lovskih družinah.

Vsebinsko tega poročila bi strnili v tele sklepe:

Še naprej delati na izpopolnjevanju katastra in bonitiranja v skladu s krajevnimi možnostmi za dvig in razvoj lovstva ob obveznem vsakoletnem vlaganju žive divjadi v lovišča;

začeti s študijem osnov lovskega gospodarstva in postaviti trdne osnove za perspektivni razvojni načrt ter vsakoletni gospodarski načrt lovske družine vključiti v družbeni plan področne občine;

posebno pozornost posvetiti gojitvi divjadi in njenemu zdravstvenemu stanju, ureditvi lovišč in napravi lovsko gojitvenih objektov v njih, predvsem remiz in napajališč;

uveljaviti lovsko organizacijo kot enakovrednega partnerja kmetijskim, gozdarskim in turistič-

Lubnik — ko zahaja sonce

Foto P. Adamič

nim gospodarskim organizacijam na področju posamezne občine;

kadrovsko okrepiti organe upravljanja z mladimi ter strokovno sposobnimi člani po lovskih družinah in v lovski zvezi;

zagotoviti, da bodo področne lovske družine z lovskim turizmom ustvarjena sredstva porabile izključno za napredek lovstva: polovico za nabavo žive divjadi, polovico za poklicno čuvajsko službo;

omogočiti potrebnim lovskim družinam pomoč za nabavo žive divjadi v obliki posojila iz lovskega sklada lovske zveze oziroma v obliki akontacije za divjad, ki naj bi jo tista lovska družina vzgojila po naročilu posojilodajalke, ki potem po svoji prosti presoji razpolaga s to divjadjo do končnega obračuna posojila oziroma akontacije;

zaradi vsakoletne nabave žive divjadi za razplod vzpostaviti stalne in dobre stike povsod, kjer je to potrebno, in vlaganje žive divjadi v lovišča področnih družin smatrati kot fiksno vsakoletno nalogo v skladu z gospodarskimi plani in perspektivnim razvojem lovstva na področju celotne zveze;

vzpostaviti in utrditi v vseh lovskih družinah poklicno čuvajsko službo in ob tem pomagati lovskim družinam v težavah;

vzpostaviti pri lovski zvezi učinkovito inštruktorsko in nadzorno službo za zagotovitev pravilne lovske gojitvene, gospodarske ter upravno administrativne in finančne politike;

utrditi poslovanje področnih lovskih družin in vse lovske organizacije;

aktivirati vse službe v lovski organizaciji ter preko posameznih referentov ali ustreznih komisij spremljati in usmerjati delo teh služb po lovskih družinah (tajništvo — administrativna služba, ra-

čunsko-blagajniška služba, čuvajska služba, gospodarjenje, kinologija, strelstvo, dopisovanje v Lovca, lovski turizem, kultura in prosveta, lovska strokovna vzgoja in podobno);

posvečati posebno pozornost nadaljnjemu razvoju in utrjevanju lovskega turizma;

vzdrževati tesno sodelovanje med lovskimi zvezami in lovskimi organizacijami v zamejstvu zlasti v pogledu lovskega turizma;

organizirati seminar za tajnike, za blagajnike in za gospodarje lovskih družin, organizirati tečaj za lovske čuvaje in urediti njihov položaj;

poglobiti sodelovanje oziroma vzpostaviti nove stike z občinskimi organi kmetijstva in gozdarstva ter s kmetijskimi organizacijami na svojem področju zaradi vskladitve gospodarjenja;

izdelati načrt kinoloških prireditev in utrditi delo kinološkega sektorja pri zvezi in v lovskih družinah;

naгло in učinkovito posredovati pri lovskih družinah v vseh ugotovljenih primerih kršenja lovskih gospodarskih in organizacijskih predpisov ali dobrih lovskih običajev; po potrebi sklicevati za reševanje določenih vprašanj sektorske konference s prizadetimi lovskimi družinami;

nenehno delati na vzgojnem, prosvetnem in strokovnem področju in pomagati področnim lovskim družinam s predavanji, gradivom ipd.;

urediti opravljanje lovskih izpitov v spomladanskem roku;

pri lovski zvezi in v lovskih družinah urediti arhive korespondence in lovske literature ter družinske knjižnice opremiti z novimi primerki lovske literature.

Občni zbor LD Šmarna gora 1963 pri novi lovski koči Foto C. Pogačar

Za žrtve potresa v Skopju so darovale lovske družine iz LZ Ljubljana; Krka še 7500 din, Cajnarje 10 000 din, Horjul 5000 din.

Lovska zveza Ljubljana pa je podpisala 300 000 din posojila.

Popravek

V 7. številu na 224. strani je LD Šmarna gora za čestitko Oskarju Kürner-ju poslala napačen pririmek, namreč Kölnar, kar popravljamo.

Nova lovska koča LD Mozirje na Verbičevi loki pod Raskovcem

Iz LD Vodice.

V šestih zaporednih nedeljah se je vršil teoretični tečaj o vzgoji, vzreji, šolanju in vodenju lovskega psa. O šolanju ptičarjev je predaval Vladimir Pleničar, o vzreji, vzgoji in šolanju goničev pa dr. Janko Lavrič.

Družina si je nabavila tudi sedem mladičev: nemškega kratkodlakega ptičarja, braka jazbecarja, štiri kratkodlake istrske goniče in terierja.

Kinološki poročevalec

Lovski dom LD Orlica nudi mnogim obiskovalcem prijetno zavetje, kar odseva iz vpisov v

spominski knjigi. Te pripombe pričajo o potrebi takih zavetišč. LD se pa s pridom poslužuje pripomb obiskovalcev ter po možnosti tako urejuje zunanost in notranost koč. Pri tem jo vodi želja, da bi dom v resnici postal izhodišče, shajališče in središče vseh humanih akcij v prid zelene bratovščine in lovskega turizma ter da bi okolje ohranilo vse svoje pohorske značilnosti.

Peter Šatur
LD Orlica

Jubilanti

Janez Bolha, član LD Ribnica od njene ustanovitve, je letos praznoval 50-letnico. Že vrsto let vrši čuvajsko službo in je bil odlikovan z Znakom za lovske zasluge. Dragi Janez, želimo, da bi še mnogo let imel mirno roko ter nas razveseljeval s svojim zdravim humorjem.

Lovski tovariši

Umrli

Ivan Kapla, član LD Moravče, organiziran lovec od 1920, star 64 let.

Ivan Potočnik-Kovač, član LD »Pogorevc«, od ustanovitve 1946 njen vzoren funkcionar, 35 let lovec, star 53 let.

Martin Prevec, član LD Jelovica, vzgleden in veder lovski tovariš, odličen lovski čuvaj in gojitelj divjadi, je v lovišču tragično priminul, star 60 let.

